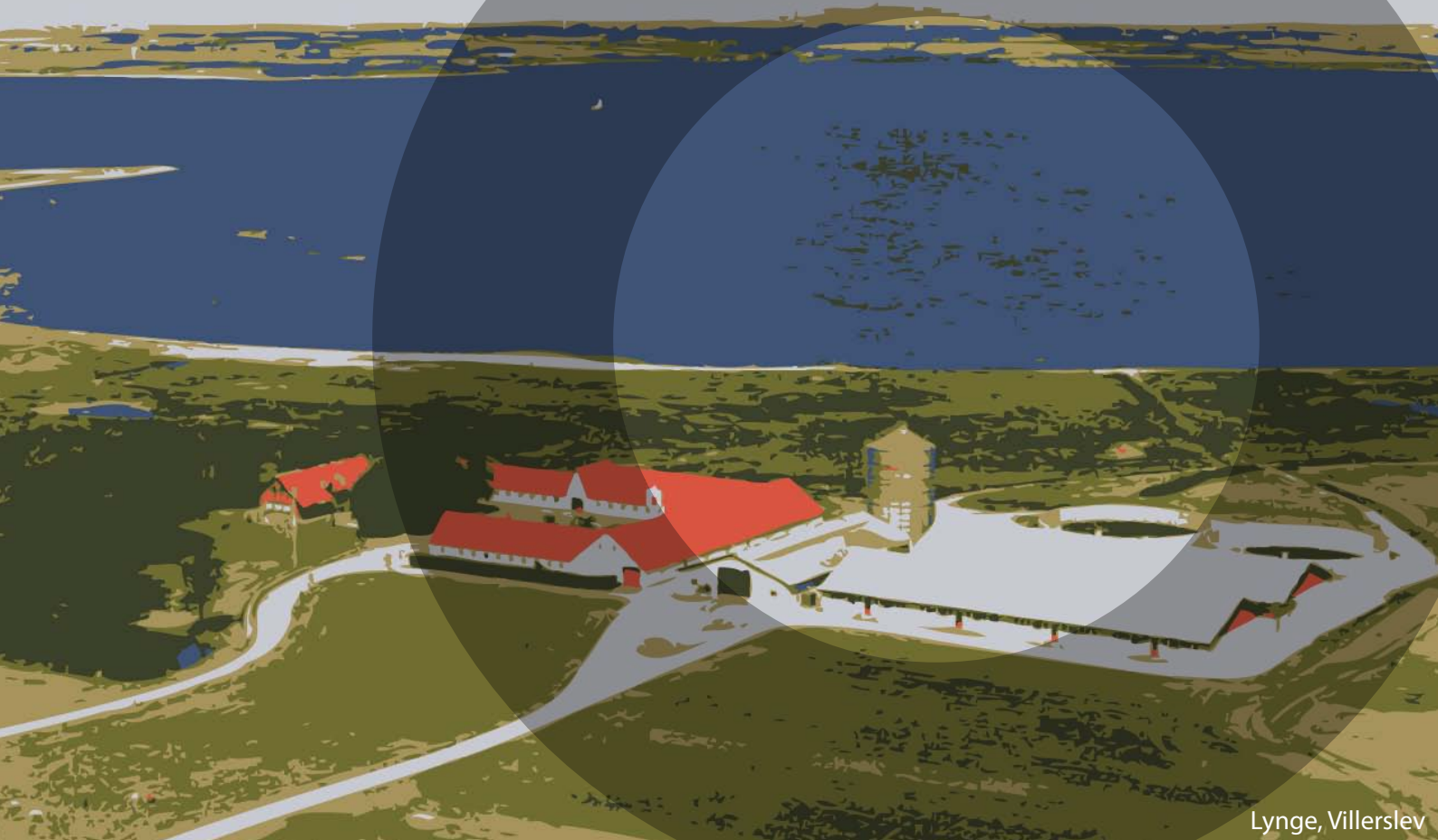

”Planlægningen af fremtidens landbrugsbyggeri skal have et langt sigte og et stærkt idégrundlag, men også passe ind i landskabet.”

Lynge, Villerslev

INSPIRATION

**ANBEFALINGER VEDRØRENDE PLANLÆGNING AF STORE
LANDBRUGSBYGGERIER I LANDSKABET**

For at skabe nogle velfungerende stalde, hvor dyrevelfærd og kvalitet er i top, er det vigtigt at komme hele vejen rundt i planlægningen. Ved at udarbejde en bygnings- og landskabsplan for anlægget kan man komme på forkant med mange uforudsete problemer.

Den Europæiske Union ved Den Europæiske Fond for Udvikling af Landdistrikter og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har deltaget i finansieringen af projektet.

Titel: Inspiration - Anbefalinger vedrørende planlægning af store landbrugsbyggerier i landskabet
 Forfattere: Katrine Kracht, Kræn Ole Birckjær og Trine Eide
 Fotos & illustrationer: Videncentret for Landbrug med mindre andet er angivet.
 Udgave: 1. udgave, januar 2012
 Layout: Katrine Kracht, Videncentret for Landbrug

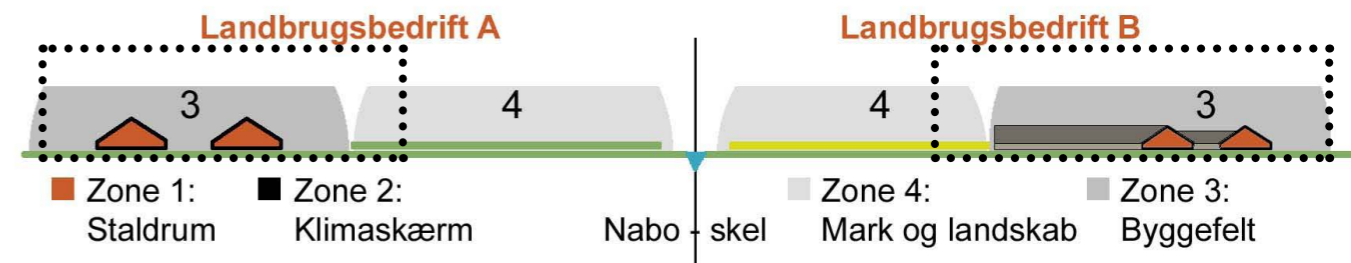

INDHOLDSFORTEGNELSE

Introduktion	4
Landskabsanalyse	6
Landskab	16
Anlæg	28
Byggeri	38
Helhedsplaner	46

”Arkitektur og planlægning i det åbne land handler om at skabe rum til udvikling på baggrund af en afvejning imellem en lang række interesser. - Og derved skabe balance og helhed mellem byggeri og landskab.”

INTRODUKTION

Fremtidens gårdanlæg har stor betydning for udformning af fremtidens landskab. Landbrug og landskab har historisk set altid været indbyrdes afhængige, men gårdanlæggene er gradvist blevet mere komplekse og større og dermed vanskeligere at indpasse i landskabet. I takt med at de nye byggerier og anlæg bliver meget store, er de visuelle konsekvenser for landskab og omgivelser også større, hvilket kan have en både positiv og negativ effekt. Derfor er der brug for en mere omfattende landskabs- og bygningsplanlægning, der kan være medvirkende til en harmonisk og spændende videreudvikling af forholdet mellem nye produktionsanlæg og landskabet.

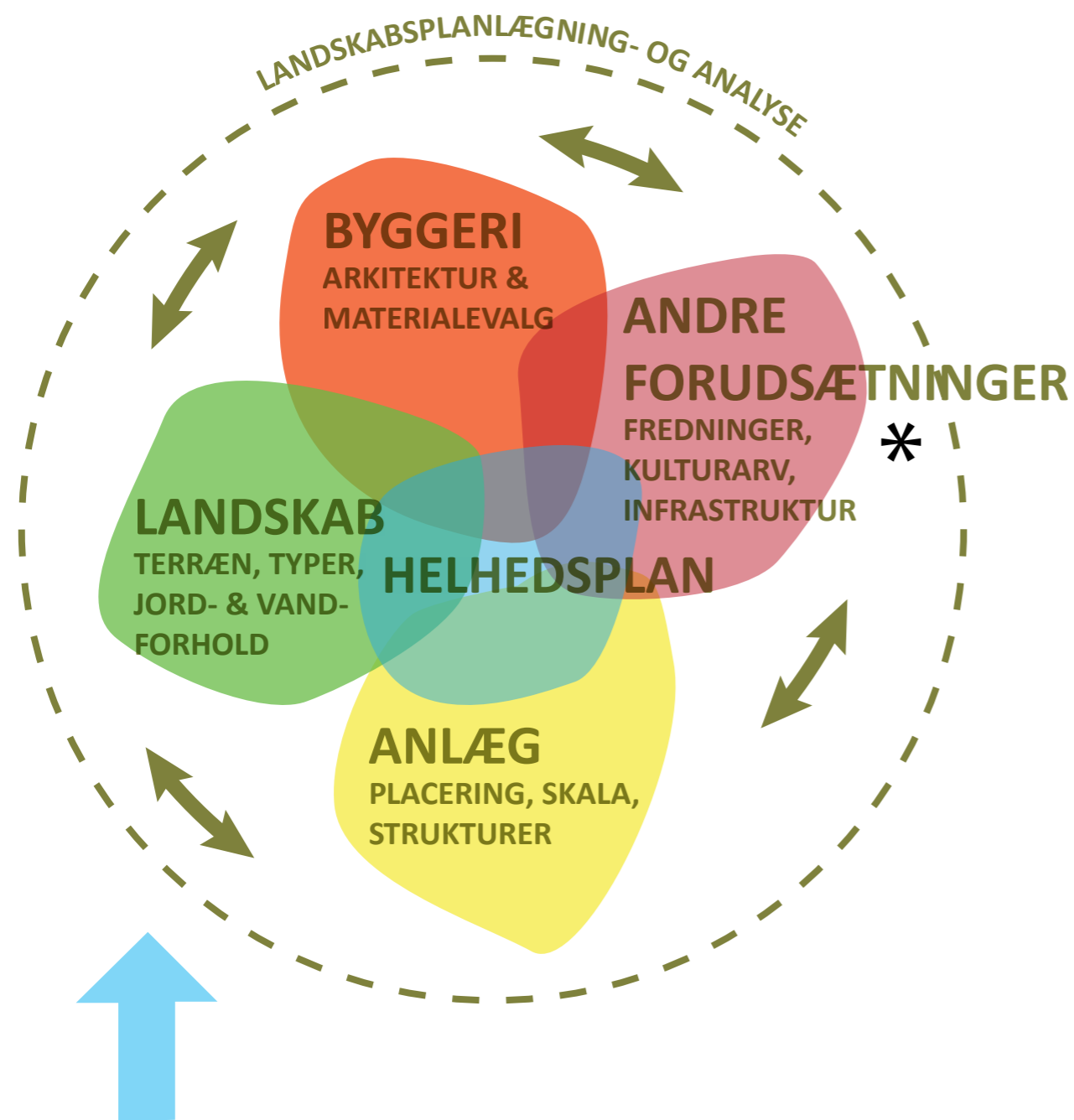
For at imødekomme de landskabelige hensyn i forbindelse med planlægning og opførelse af nyt landbrugsbyggeri, kan man helt konkret udarbejde en landskabs- og bygningsplan, der tager højde for både produktion og landskab.

I denne anbefaling kan man få et overblik over hvilke faktorer, der har betydning, og en række anbefalinger om, hvordan man kan arbejde med landskabs- og bygningsplanlægning. Anbefalingen omhandler kun beskrivelsen af de landskabelige hensyn ved placering af bygningsanlæg, og behandler primært de faktorer, der knytter sig hertil. I denne sammenhæng er der derfor fokus på bygninger, anlæg og de bygningsnære arealer. Afgrænsningen er illustreret ved figuren øverst på siden.

Afsnittene, Landskab, Anlæg, Byggeri og Helhedsplaner i denne anbefaling afsluttes med et eksempel. Eksemplerne tager udgangspunkt i samme projekt, udvidelsen af Vejlskovgård med et nyt moderne malkestaldsanlæg - et projektet som er udviklet i forbindelse med Realdanias idékonkurrence Fremtidens Landbrugsbyggeri. Eksemplerne tjener det formål at illustrere, hvilke tanker og visioner man har gjort sig i forhold til førnævnte temaer.

Anbefalingen henvender sig primært til landmænd og rådgivere, og kan bruges som grundlag for arbejdet med landskab både i forhold til disponeringen af bedriftens udvikling, men også som grundlag for en miljøansøgning i forbindelse med udvidelse el. lign.

Denne udgave er et udkast, der skal revideres og videreudvikles i 2012. Kommentarer, forslag og idéer er derfor meget velkomne, og kan sendes til ktk@vfl.dk

Ovenstående figur illustrerer de overordnede temaer, som man kommer til at berøre, når man arbejder med landskabsplanlægning, og når man analyserer landbrugsproduktioner i landskabet.

Det er vigtigt at understrege, at de forskellige temaer er gensidigt afhængige, og at det dermed er af stor betydning at anskue planlægningen helhedsorienteret.

*

En uddybning af "Andre forudsætninger" er ikke taget op i denne anbefaling, da fokus ligger på landskab, samt anlæg og byggeri set i forhold til landskabet.

LANDSKABSANALYSE

Følgende er en kort gennemgang af de redskaber, som man som landmand og rådgiver kan anvende til udarbejdelsen af en landskabsanalyse, der kan ligge til grund for helhedsorienteret landskabsplanlægning.

Landskabsanalyse

En landskabsanalyse udarbejdes for at forstå og/eller planlægge et områdes/landskabs indhold, fremtidige anvendelse og udformning.

Analysen kan pege på, hvad der er karakteristisk for et større eller mindre område og dermed være med til at afgøre strategien for, hvordan et kommende bygningsanlæg skal placeres og udformes.

En landskabsanalyse indeholder som udgangspunkt tre grundlæggende elementer: en naturgeografisk, en kulturgeografisk og en rumlig, visuel analyse.

I dette landskabsanalyseafsnit beskrives nogle af de redskaber, som bruges til at undersøge landskabet i forhold til dets rumlige, fysiske og visuelle karakter.

Når et byggeri skal placeres, handler det om at redegøre for de væsentligste elementer og sammenhænge i landskabet og vurdere dets sårbarhed/robusthed i forhold til påvirkninger.

Detaljeringsgraden af beskrivelse og illustrationer vurderes i forhold til det konkrete projekts konsekvenser for bygninger, infrastruktur og udearealer samt påvirkninger af landskabet, specielt med fokus på de områder, der visuelt vil kunne blive påvirket.

Man bør specielt være opmærksom på komplekse situationer, eller der hvor konsekvensen potentielt er stor som:

Udflytning
Store anlæg eller bygninger
Større eller markante terrænforskelle
Stor synlighed
Særlige stedlige kvaliteter

Det er specielt i disse situationer, man på et tidligt tidspunkt kan overveje at diskutere placeringsmuligheder med en konsulent med kompetencer på landskabsområdet og/eller med kommunen inden den endelige ansøgning udarbejdes.

Ved en decideret kortlægning og analyse kan "Vejledning til kommunerne om landskabet i kommuneplanlægningen" anvendes.

http://www.naturstyrelsen.dk/NR/rdonlyres/88F78D6C-8DBA-4B1F-9A14-F5A0381C-5BA6/46053/Vejledningenilandskab_050707b1.pdf

”Der er en nøje sammenhæng mellem landbrugsstrukturen og landskabets form. Det landskabsmønster vi ser i dag er et resultat af tidligere tiders landboreformer. Men landskabsbilledet er ikke statisk og skal afspejle den fortsatte udvikling. Landbruget er derfor en central aktør for at sikre et fortsat samspil mellem landbrugsdrift, bygninger og landskab.”

Landskab og byggeri

I arbejdet med landskabsanalyser i forbindelse med landbrugsbyggeri er det af stor betydning for planlægningsprocessen, at man fra start kender byggeriets grundlæggende størrelse og karakter, og ikke mindst anlæggets overordnede funktionskrav.

Herefter skal en landskabsanalyse tydeliggøre vigtige elementer og egenskaber på en sådan måde, at analysen kvalificerer de enkelte valg, som skal tages, både i den overordnede, men også den mere detaljerede planlægningsproces. Hvad der er vigtigt i forhold til de valg, som skal tages, afhænger altså af opgaven, f.eks. lokalisering og placering af et staldanlæg:

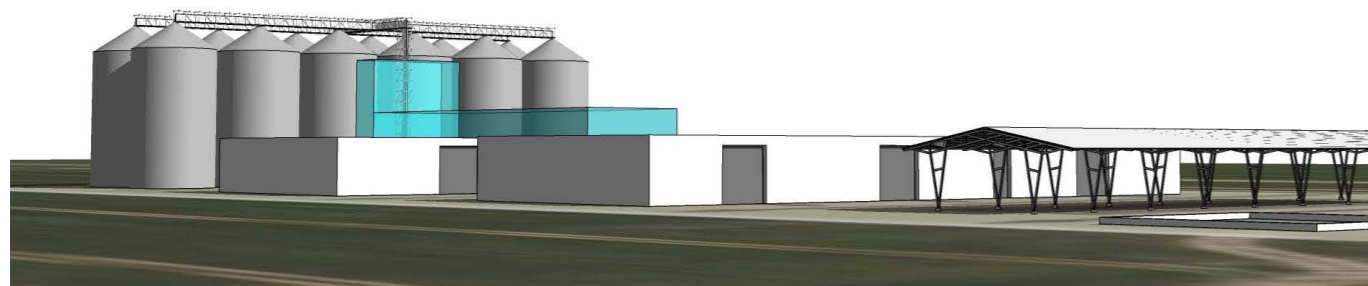
Hvilke forhold er vigtige, dvs. hvilke kriterier er relevante for den givne opgave f.eks.:

- Karakteristiske landskabslinjer/konturer – måske udbygget med et terrænsnit - beplantninger, hegnstrukturer, tekniske anlæg, samlede bebyggelser og enkeltbygninger

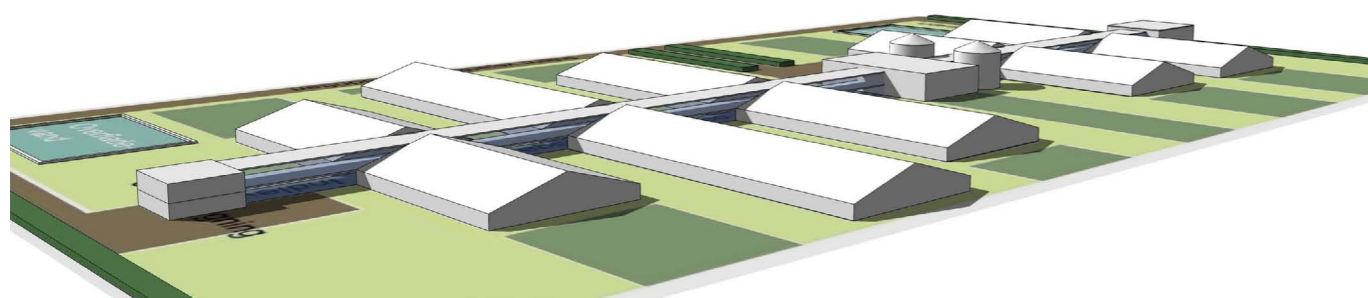
Anvendelse

Ved hjælp af analysen tolkes det konkrete område for at finde frem til dets struktur, karakter, særpræg, potentialer og problemer, som er forudsætningen for en god og operationel landskabsplan.

Når man har den grundlæggende landskabsanalyse og en definition på det kommende bygningsanlæg, kan den endelige landskabsplan, hvor de enkelte elementer sammenstilles, udarbejdes.

En visualisering af et kornopbevaringsanlæg anlagt for at opnå et rationelt flow i de overordnede transportlinjer. Vandopsamling, vognport, maskinhal, værksted og siloanlæg er placeret parallelt i forhold til hinanden med interne veje i mellem. Kornsiloeerne er placeret samlet, så de fremstår som en kompakt volumen, der afslutter anlægget.

Visualisering af en svineproduktion opbygget som en "åben" anlægsstruktur, hvor de enkelte staldbygninger fordeles langs en gennemgående service- og fordelingsgang. Visualisering hjælper med til at give et godt indtryk af hvordan bygningerne ligger placeret i forhold til hinanden.

Redskaber

For at forstå landskabet omkring én, er det en god idé at komme ud i området, så man kan registrere dets karakter. Man kan også undersøge landskabets form ved at tegne terrænsnit udfra højdekurver på et kort.

Samtidig er det nødvendigt at skabe et overblik over omfanget af det ønskede produktionsanlæg - hvor mange bygninger består det af, og hvad fylder de i landskabet? Dette kan man undersøge gennem struktur- og volumenmodeller.

Struktur- og volumenmodeller

Struktur og volumenmodeller af det ønskede anlæg kan være et godt arbejdsredskab, når anlæg og landskab skal modelleres sammen til en god helhed. Modelleringen/visualiseringen kan bruges både i analysefasen og i forbindelse med formgivningen, men kan også fungere som et godt grundlag i dialogen med både myndigheder og naboer.

Her er 3D-modellen fra øverste illustration placeret i et småbakket morænelandskab. Ved at sætte modellen ind i den rigtige kontekst fås et indtryk af, hvorledes anlægget vil tage sig ud i forhold til omgivelserne.

Foto A
Ved foto A er der anvendt en 85 mm linse (zoom).
Fra samme standpunkt, foto B, er der anvendt en 28 mm linse (vidvinkel).

Foto B
Den tynde ramme på foto B angiver udsnittet som 85 mm linse viser. Både en 85 mm og 28 mm linse forvrænger billedet i nogen grad, som kan vanskeliggøre en korrekt fotovisualisering.

En 50 mm linse giver det mest optimale billede, set i forhold til det menneskelige øje, og dermed det bedste grundlag for en efterfølgende fotovisualisering.

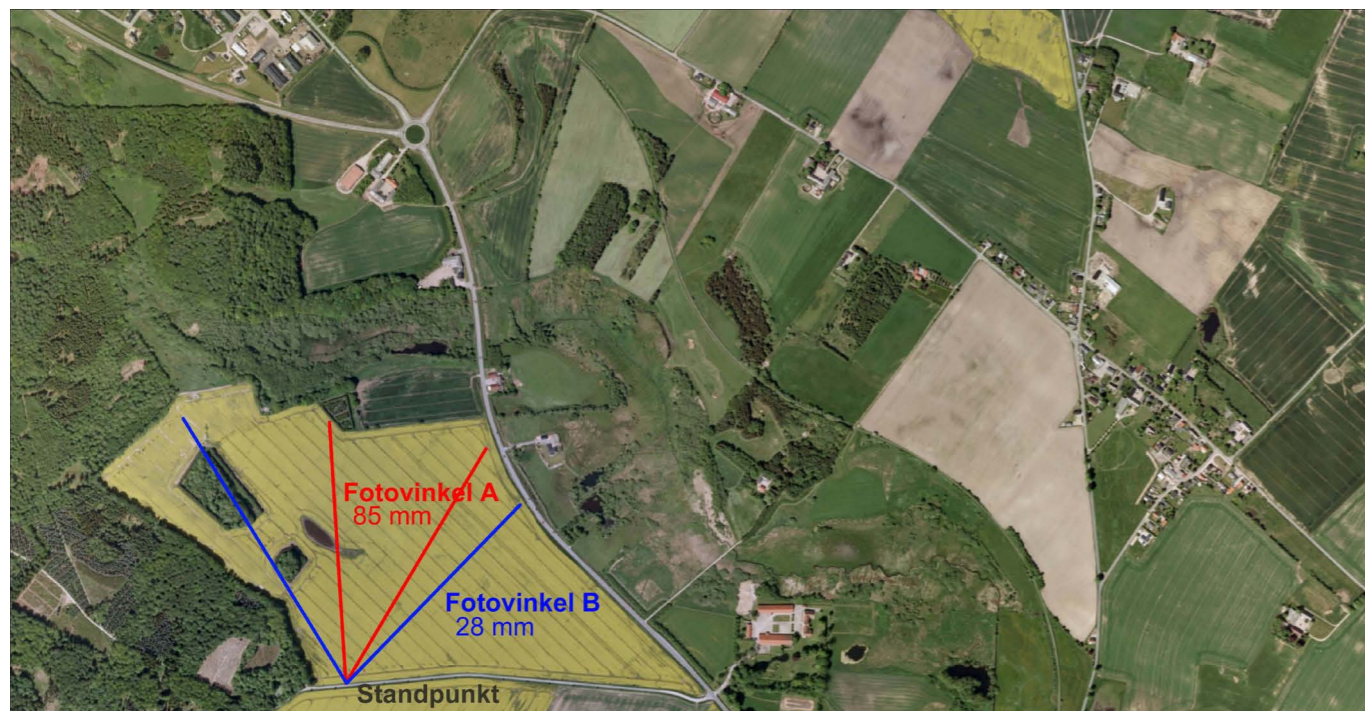
Fotos og kortgrundlag

Gode digitale fotos er et godt registrerings- og analyseværktøj. Som en start kan fotos være med til at sætte fokus på vigtige landskabselementer i området. Senere i processen er det en god idé at udvælge fotos ud fra de positioner, som er vigtige f.eks. vinkler set fra de nærliggende nabogårde, men også positioner, som har en speciel vigtig betydning for fritidslandskabelige interesser.

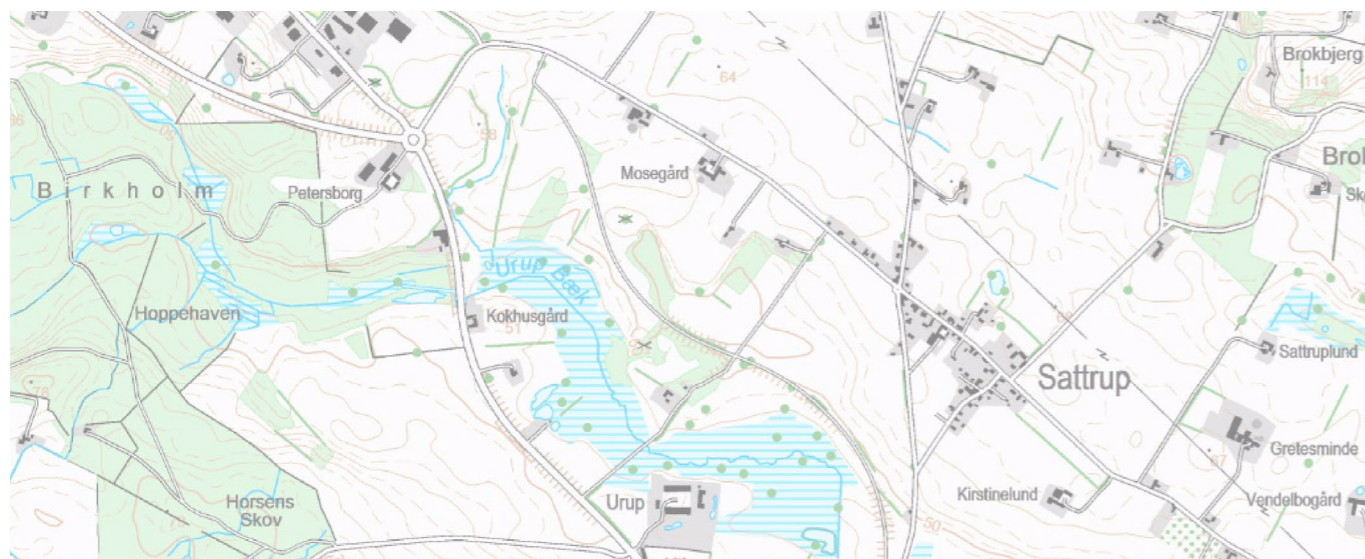
Der kan være særlige udsigts- og indsigtsvinkler, som skal bevares og tages hensyn til. Det kan for eksempel være udsigten fra et kulturpunkt eller en beboelse, der risikerer at blive lukket inde eller miste deres udsigt. Det kan også være indsigten til kirke eller et smukt landskabselement, der er karakteristisk for området.

Det kan være en god idé at tage en tur rundt i området og på et kort markere, hvorfra anlægget vil blive synligt og derefter vurdere, om det vil have en betydelig negativ konsekvens.

Det kan være en fordel at være præcis med angivelse af kamerastandpunkt og linsens vinkel. Det giver mulighed for efterfølgende at udarbejde fotovisualiseringer af et kommende byggeri i landskabet. Denne type visualiseringer er gode at bruge som grundlag for en dialog om det kommende projekt, da billederne giver en umiddelbar forståelse – også for lægmand.

Ortho-foto med vist fotostandpunkt og to forskellige linsevinkler (brændvidder)

Et 4 cm kort med ejendoms- og vejstrukturer, hovedvandløb, lavbundsområder m.v.

Digitale billeder i kombination med opdaterede ortho-fotos og det såkaldte 4 centimeter kort, 1:25.000, giver et godt overblik over og indsigt i områdets struktur, karakter og særpræg.

Studerer man Kort- og Matrikelstyrelsens kort, vil de indtegnede informationer (kyster, søer og åer, skovarealer, vej anlæg og bebyggelser m.v.) fortælle, hvorledes det bebyggede land hænger sammen.

Det kan være typiske landskabsstrukturer som skovmassiver eller læhegn, men det kan også give et billede af skalaforhold på andre anlæg i området. Det kan være en god indikator for, om det påtænkte byggeri bliver væsentligt større, og dermed kræver øget fokus på tilpasning.

Mange andre kort kan bringes i anvendelse, men for i første omgang at undgå for mange irrelevante oplysninger er ovenstående et godt udgangspunkt.

”Fotos taget i det aktuelle område både i forhold til landskabets store linjer og tættere på det aktuelle byggefelt kan give en god fornemmelse for landskabets karakter, terrænforhold og vigtige elementer. Tag billeder fra de steder i området, hvorfra et nyt byggeri vil være synligt.”

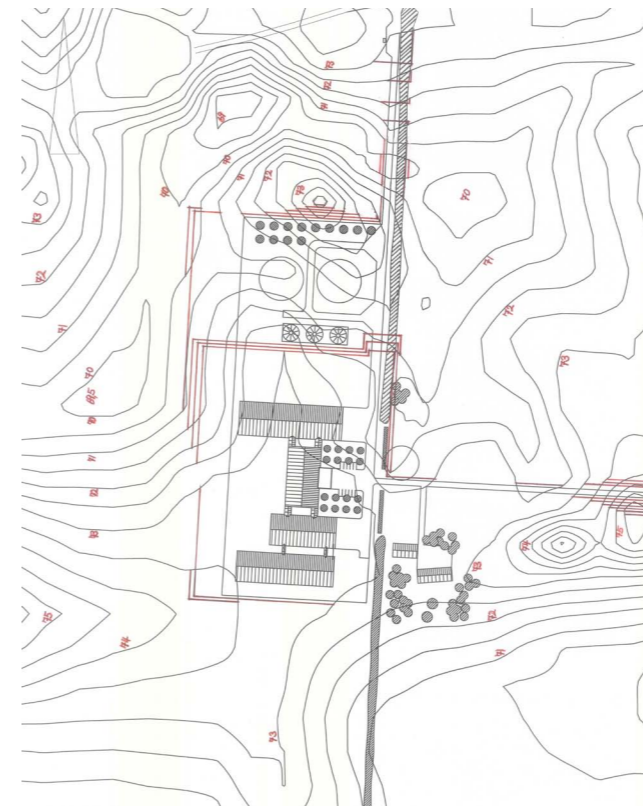
Eksempel GRÅGÅRDE

Bygningsanlæg i landskabet

I forbindelse med en udflytning fra et bynært anlæg til svineproduktion er en ejendom tilkøbt. Gårdens placering og mark-tilliggende gjorde det muligt for placering af et nyt anlæg. Overvejelser vedrørende læhegsstruktur, vejadgang og overordnet infrastruktur ift. anlægget, samt sammenhæng/afstand til andre ejendomme har ligget til grund for beslutningen om anlæggets placering.

1 Et ortho-foto, som angiver områdets hovedstrukturer, gårde, marker, læhegn og veje. Efter landskabsanalysen, samt ved at undersøge forhold og forudsætninger fra kommuneplaner mv. er et muligt byggefelt indkredset.

2 I forbindelse med udarbejdelsen af landskabsplanen er det ønskede staldanlæg's anlægsorden og placering blevet til i et løbende samspil med landskabsanalyse. Forskellige strukturer er prøvet af, og som det ses på tegningerne, er terrænet blevet reguleret, så de enkelte bygninger ligger placeret ind i terrænet, og ikke stikker op.

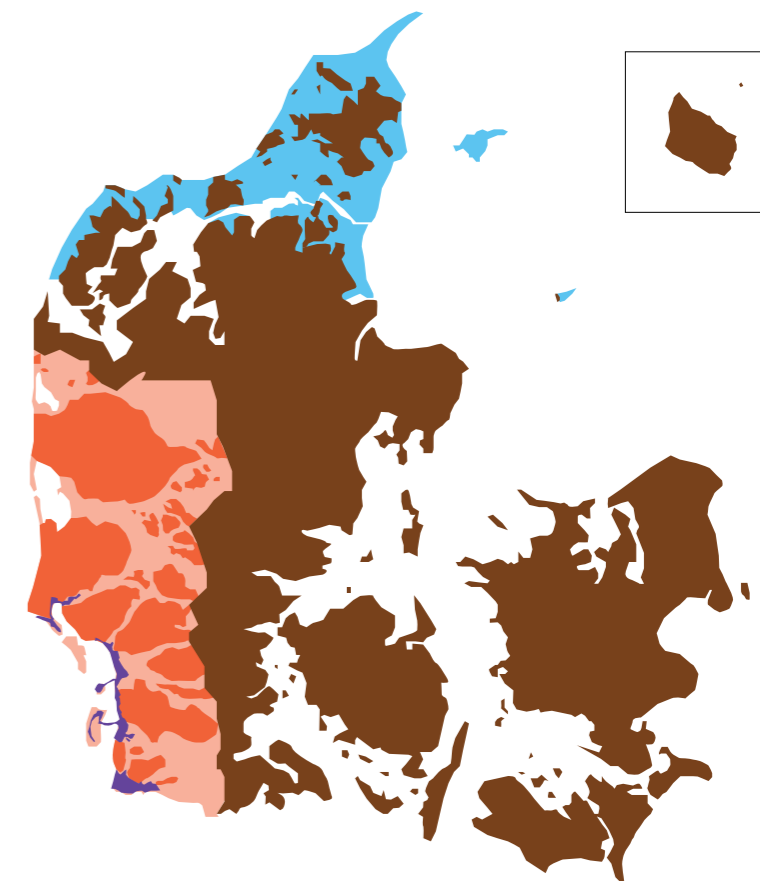
3 Det nye staldanlæg's fremtoning i landskabet er fint afbalanceret mellem usynlighed og synlighed. Her er landskabets type, karakteristiske landskabselementer taget i betragtning og byggeriet med dets materialer og farver indpasset i landskabet.

”Et landskab er ramme for mange menneskers liv, og der er ikke ét facit for, hvordan det skal se ud.”

- 1. Morænelandskab
- 2. Hedeslette med bakkeøer
- 3. Hævede havbundsområder*
*forekommer også indenfor de andre landskabstyper
- 4. Marsklandskab
- 5. Overgangslandskab*
*forekommer mellem og indenfor de forskellige landskabstyper

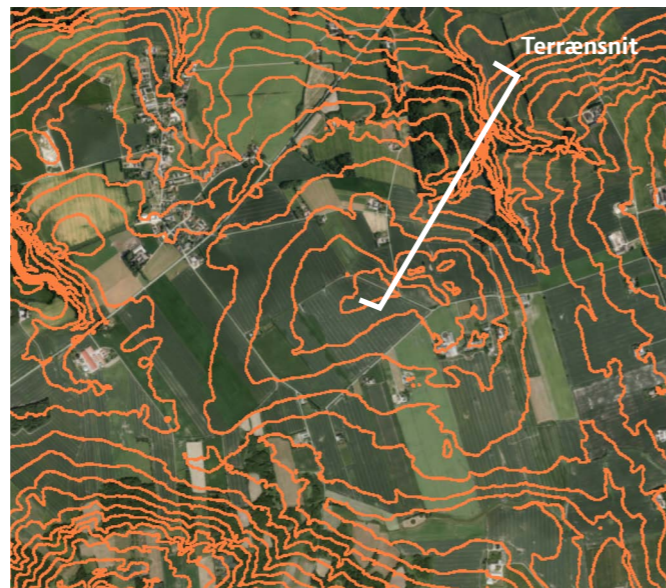
LANDSKAB

Det danske landskab er varieret i form og indhold, og kan inddeles i flere forskellige typer. Hver type rummer særegne karakteristika som f.eks. kuperede moræneformationer eller flade lavbundsområder. Ved at have en overordnet forståelse for hvilke landskabstyper der findes, og hvilke muligheder og begrænsninger de forskellige typer rummer, kan man udnytte og tage hensyn til landskabet, når man planlægger for fremtidens store landbrugsbyggeri. De store landbrugsbyggerier kræver i langt større grad landskabelig og terrænmæssig bearbejdning, og er i det hele taget blevet meget mere komplekse og vanskelige at indpasse i landskabet end tidligere. Det er vigtigt at landskab og byggeri komplimenterer hinanden fremfor at skabe barrierer for, hvorledes bedriften kan udvikle sig.

Her er forsøgt at give en overordnet forståelse for, hvilke karakteristika den enkelte landskabstype rummer.

Landbrugslandskabet kan opdeles i 5 hovedkategorier:

1. Morænelandskaber på ler og sand blandet med ler
2. Hedesletter med bakkeøer på ler og sandbund
3. Hævede havbundsområder
4. Marskområder tilknyttet Vadehavsområder
5. Overgangslandskaber

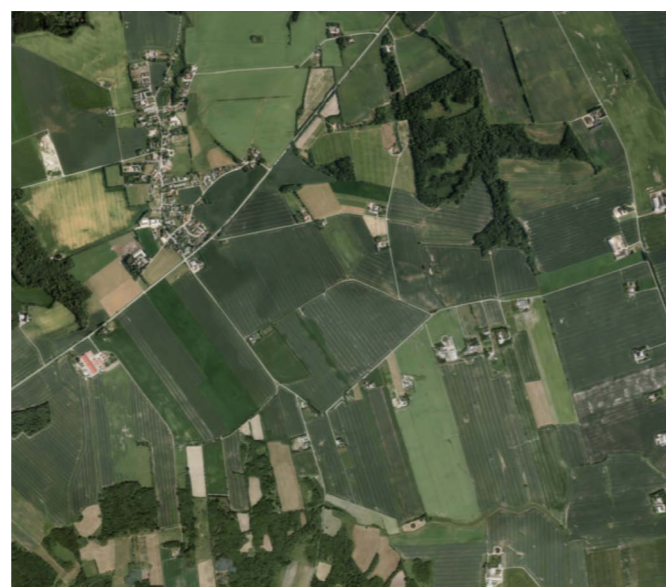

Bjerringbro moræneflade.
Store bakkeformationer ses tydeligt i de tætliggende højdekurver.

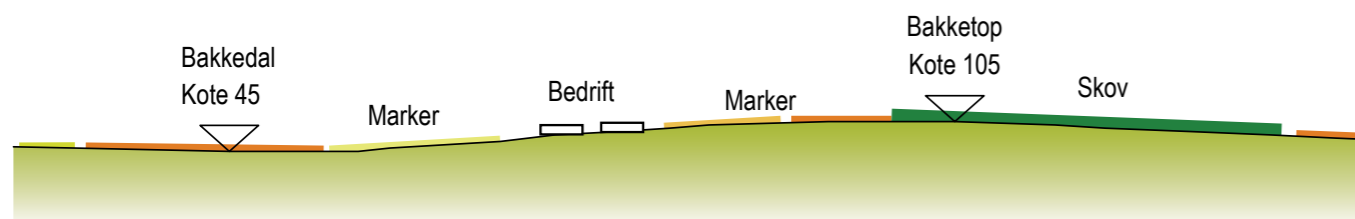
1. Morænelandskaber på ler og sand blandet med ler

Morænelandskaber spænder over de storbakkede morænelandskaber, der er kendetegnet ved et kuperet terræn med store bakkeformationer, til de småbakkede morænelandskaber karakteriseret ved et svagt til jævnt bølgende terræn.

Morænelandskabet indeholder vide udsigter, som er karakteristisk for landskabstypen, og det er derfor vigtigt at tage hensyn til ind- og udsigten, når man planlægger anlæggenes placering. Landskabets kuperede terræn er desuden med til at opdele områderne i mindre flader, hvilket kan gøre det kompliceret at placere store produktioner i landskabet.

Bjerringbro moræneflade.

Terrænsnit gennem Bjerringbro moræneflade, 1:10000
Højderne er fordoblet for at fremhæve landskabets karakteristika.

Karup Hedeslette
Terrænet falder svagt mod vest væk fra den jyske højderyg.

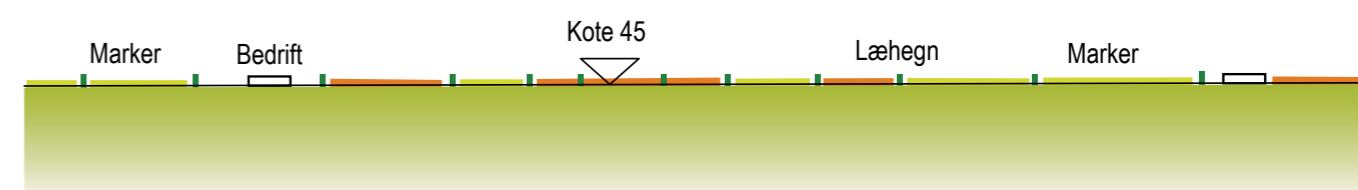
2. Hedesletter med bakkøer på ler og sandbund

Hedeslettelandskabet er karakteriseret ved et langstrakt og fladt eller jævnt faldende terræn med en meget ensartet topografi. Landskabet kan bestå af store åbne arealer eller mindre felter indrammet af levende hegn.

Det er en robust landskabstype karakteriseret ved regulære markfelter og læhegnsstruktur, som egner sig godt til de store anlæg.

Karup Hedeslette
Markerne er forholdsvis regulære.

Terrænsnit gennem Karup Hedeslette, 1:10000
Højderne er fordoblet for at fremhæve landskabets karakteristika.

Hævet havbundsområde ved Limfjorden.
Området fremstår fladt.

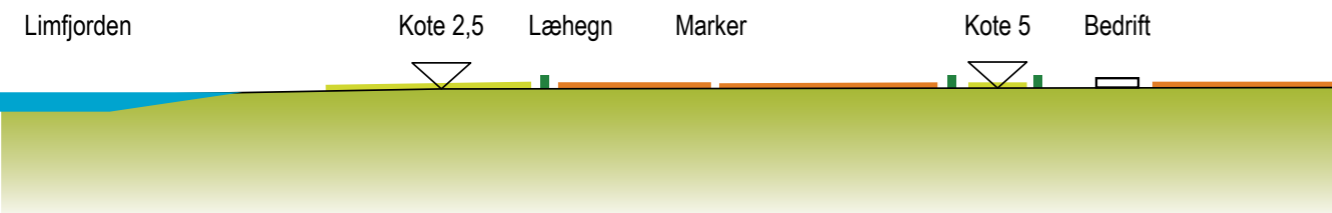
3. Hævede havbundsområder

De hævede havbundsområder er karakteriseret ved at være flade og åbne.

Store produktionsanlæg vil sløre de åbne flade vidder, som karakteriserer de hævede havbundsområder, og må betegnes som forholdsvis sårbare overfor store bygningsanlæg.

Hævet havbundsområde ved Limfjorden.

Terrænsnit gennem hævet havbundsområde ved Limfjorden, Gåser, 1:10000
Højderne er fordoblet for at fremhæve landskabets karakteristika.

Ydre marskområde syd for Tønder.
Området er inddiget og fremstår fladt.

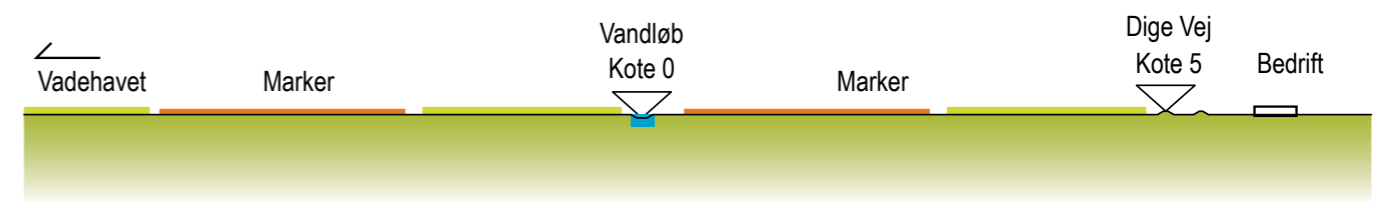
4. Marskområder tilknyttet Vadehavsregionen

Marsklandsabet er et vidtstrakt og fladt område med store åbne landbrugsflader opdelt af hav- og ådiger.

Landskabet er sårbart overfor forandringer på grund af sin flade og åbne karakter. Bygninger og bebyggelser ses tydeligt på lang afstand, og landskabet vil derfor være følsomt overfor bygningsanlæg.

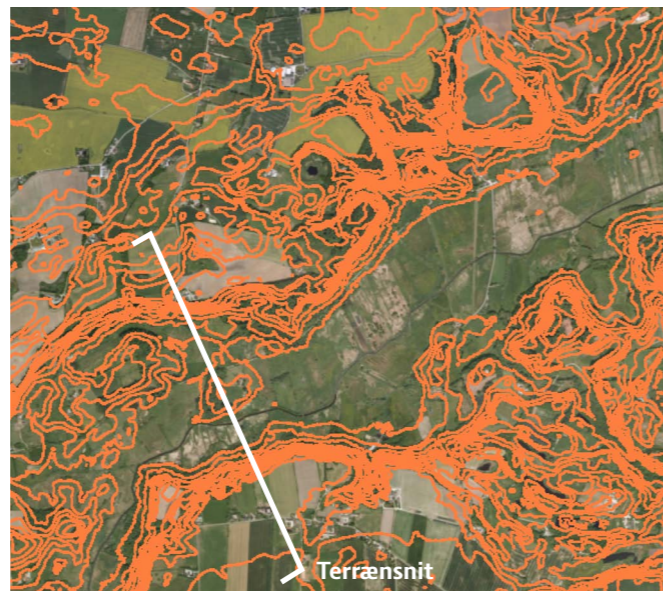

Ydre marskområde syd for Tønder.
Veje og markfelter i det inddigede område er helt regulære.

Terrænsnit gennem marskområde syd for Tønder, 1:10000
Højderne er fordoblet for at fremhæve landskabets karakteristika.

Vejle Ådal

Markant dallandskab, som kurverne tydeligt illustrerer.

5. Overgangslandskaber

Overgangslandskaber er landskaber på grænsen mellem to forskellige landskabstyper.

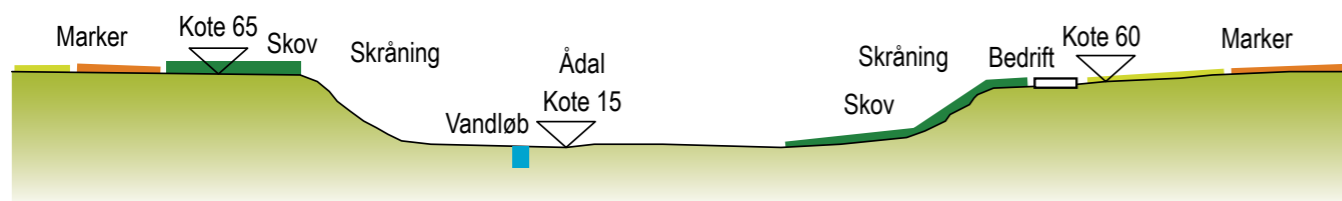
Der kan eksempelvis være tale om et landskab på grænsen mellem et storbakket morænelandskab og et fladt lavereliggende vådområde. I et overgangslandskab er der ofte flere landskabstyper i spil.

Det er vigtigt at være opmærksom på landskabets skala – kan det bære store produktionsbygninger i grænseområdet?

Vejle Ådal

Stejle og svært dyrkbare dalsider indrammer ådalen.

Terrænsnit af Vejle Ådal, 1:10000

Højderne er fordoblet for at fremhæve landskabets karakteristika.

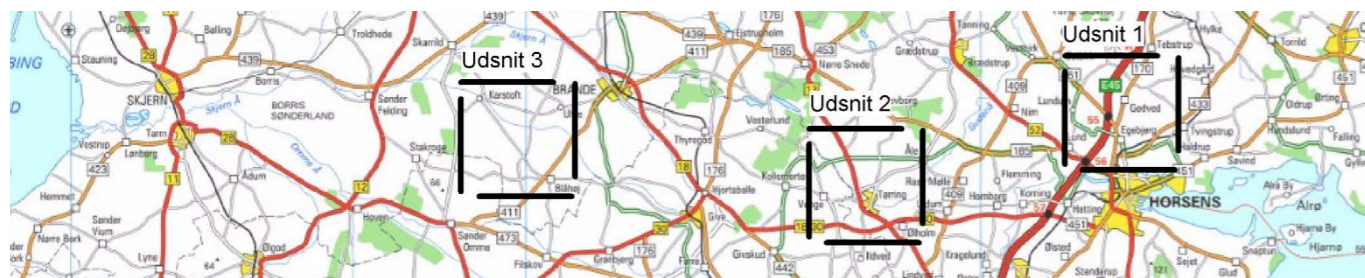

”Særlige karakterfulde landskaber følger sjældent skel, matrikel- eller kommunegrænser. Derfor er det vigtigt med et tæt samarbejde og en god dialog mellem den enkelte landmand, naboer og de kommunale medarbejdere, for at sikre at den mest hensigtsmæssige planlægning føres ud i livet.”

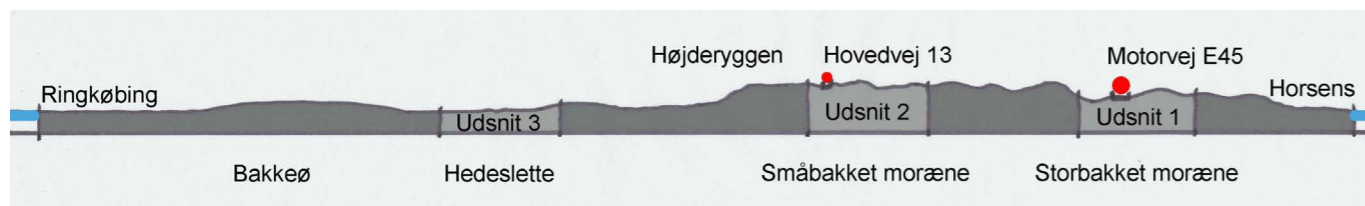

Forskudte hegn, som er med til at tydeliggøre landskabsoplevelsen af et småbølget terræn og med til at give landskabet sigtepunkter, man kan forholde sig til.

Det er vigtigt at understrege, at placering af landbrugsbyggeri handler om andet end landskab. I dette afsnit bliver der derfor zoomet ind på 3 områder i Jylland, som er valgt både for, i hovedtræk, at vise den variation der findes i det danske landskab, men også for at vise hvordan andre forhold kan have indflydelse på udviklingsmulighederne og dermed placering. Udsnittene spænder fra det østjyske morænelandskab, ind over israndslinjen/højderyggen og ud til hedesletten.

Placering af de tre udsnit på Danmarkskortet.

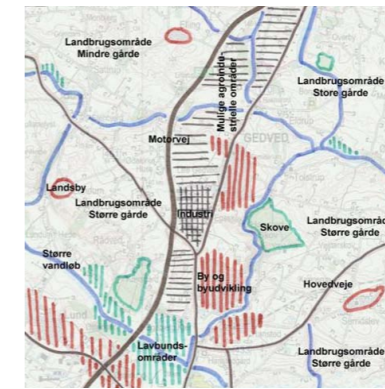

Principsnit tværs gennem Danmark. Højder og højdeforskelle er overdimensioneret.

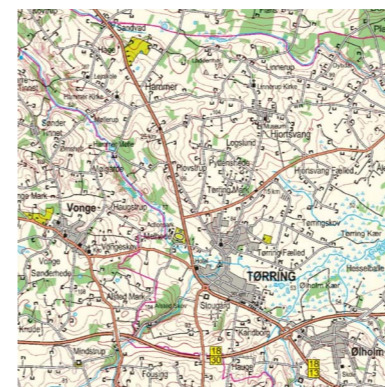
På modstående side er der foretaget en udpegning af vigtige forhold i de enkelte udsnit. Forhold som landskabstyper, infrastruktur, byudvikling, vandløb mv. har stor indflydelse på, hvor og hvordan et produktionsanlæg kan placeres/udvides.

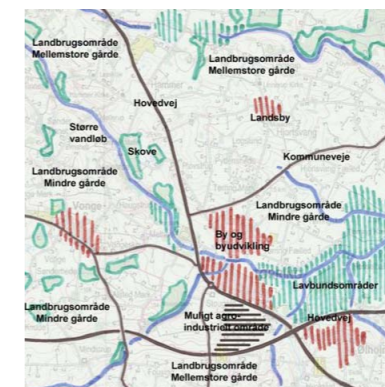
Udsnit 1 - Storbakket morænelandskab

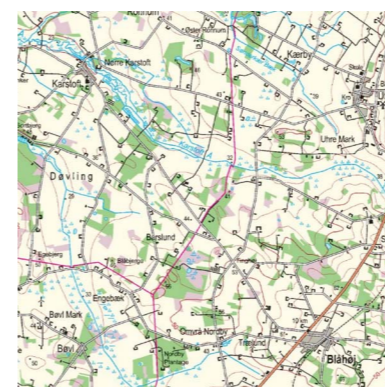
Udsnit 1 - Strukturskitse

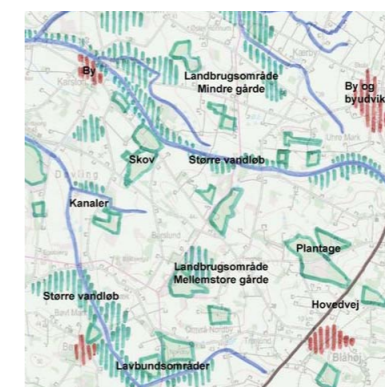
Udsnit 2 - Småbakket morænelandskab

Udsnit 2 - Strukturskitse

Udsnit 3 - Hedeslette med bakkeø

Udsnit 3 - Strukturskitse

Forhold som vil være afgørende for udvikling i et storbakket morænelandskab netop dette sted:

- Større vandløb og dalstrøg opdeler området i mindre, men sammenhængende landbrugsområder.
- Byudviklingen udvikler sig næsten som sammenhængende bybånd.
- E 45 og hovedveje gennemskærer området.
- God tilgængelighed - fordel med animalsk produktion og planteproduktion. Evt. bioenergianlæg med nærhed til naturnet.

Forhold som vil være afgørende for udvikling i et småbakket morænelandskab/overgangslandskab netop dette sted:

- Vandsystemerne Gudenå og Skjern Å og et større lavbundsområde samler området mod nord i et sammenhængende landbrugsområde.
- Det sydlige område opdeles af større veje samt vandløb, og dermed i et forholdsvis usammenhængende landbrugsområde.
- Byudviklingen sker næsten alene i et byområde.
- Mellem de større vejføjninger i den sydlige del af området kunne der måske med fordel placeres store produktionsanlæg til f.eks. kyllinger, slagtesvin og kornopbevaringsanlæg samt bioenergianlæg.

Forhold som vil være afgørende for udvikling i et hedeslettelandskab netop dette sted:

- Vandløb opdeler området, men i gode sammenhængende landbrugsområder.
- Sen opdyrkning og udstykning til landbrugsdrift. Markfelterne er meget regulære.
- Gårdene ligger i hovedtræk langs større eller mindre kommuneveje.
- Læhegnssystemer, plantager og mindre hedeområder præger området.
- Byer og byudvikling er meget sparsom i området.
- God jordfordeling - med tiden behov for ny jordfordeling pga. krav til større sammenhængende arealer.

TOMMEFINGERREGLER:

- Vær bevidst om de forskellige landskabstypers karakteristika, robusthed/sårbarhed, i forhold til et produktionsanlægs placering, struktur og udformning.
- Som udgangspunkt er alle landskabstyper sårbare overfor placering af nye produktionsanlæg eller overfor udvidelse af eksisterende anlæg. Derfor er det afgørende at betragte hvert anlægs muligheder og begrænsninger i forhold til landskabet individuelt.
- Slettelandskaber vurderes som mindre komplekse og sårbare end kyst- og morænelandskaber pga. de regulære markfelter og det flade jævne terræn.
- Udover landskabet er det også vigtigt at kigge på geografiske forhold herunder infrastruktur, jordbrugets størrelse, byudviklingsområder, jordfordeling, samt kulturelle og naturforhold mm.

Landskab VEJLSKOVGÅRD

Illustrationer udarbejdet af konsortiet:
Entreprenør: Einar Kornerup Jylland A/S
Bygningsarkitekter: Link Signatur A/S Danmark
Landskabsarkitekter: Schul Landskabsarkitekter

I forbindelse med Realdanias idékonkurrence, Fremtidens Landbrugsbyggeri, er vinderprojektet Vejlskovgård - et kvægstaldsprojekt beskrevet med fokus på det landskabelige.

Vejlskovgård er begunstiget af et særdeles smukt istidslandskab, som favner gården, og trækker linjer langt ud i landskabet. Der er taget højde for og hensyn til det storbakkede morænelandskab ved at forme terrænet, så mødet mellem omgivelser og byggeri bliver så harmonisk som muligt. Bygningerne placeres med respekt for omgivelserne og den store skala.

- **Bakke draget og terrænet** nær byggeriet forenes i en sammenhængende svungen linje, så det tilvejebragte jordoverskud indgår i et markant landskabsudtryk, der harmonerer med bygningernes volumen og den bagvedliggende højderyg.
- **Beplantningsstrategien** sigter mod at understrege den store skala, hvor beplantningen skaber dybde i perspektivet samt at være med til at forene forgrunden foran staldbygningerne med det bagvedliggende landskab.

Man har søgt at udnytte landskabets muligheder ved det kuperede terræn i dette projekt. Desuden er beplantningen benyttet til at skabe en harmonisk overgang mellem landskab og byggeri.

Visualisering af ankomstrådet mellem det nye produktionsanlæg og den eksisterende gård.

Visualiseringen her giver et indtryk af, hvorledes anlægget - både den eksisterende gård og de nye produktionsbygninger, vinderprojektet, ligger placeret i forhold til det kuperede terræn.

Udsigt over det storbakkede morænelandskab i hvilket Vejlskovgård ligger. Her ses det udvalgte byggefelt som kræver en større terrænbearbejdning.

”Selvom et anlæg udvikles over tid, og planlægges i etaper, er det vigtigt, at det til enhver tid fremstår velordnet og i balance med omgivelserne. Anlægget bør til enhver tid fremstå som en samlet enhed, så der er sammenhæng i forhold til proportioner stil og farver.”

Placeringen af store virksomhedslandbrug har konsekvenser for landskabet - både hvad angår udvikling, struktur og udseende. Derfor er det vigtigt at få afklaret spørgsmål vedr. kommunens strategiske planer for området, miljø- og infrastrukturelle forhold mm.

ANLÆG

Når man har besluttet sig for et byggefelt, er der en række betragtninger vedrørende landskabelige forhold, der bør overvejes, når bygninger og anlæg skal placeres.

Byggefeltet og landskabet

Betragtninger vedrørende landskabelige forhold, som bør overvejes, når bygninger og anlæg skal placeres:

- Ved "horisontale" byggegrunde er synligheden fra afstand særlig væsentlig. De vigtigste aspekter ved et byggeri her vil være dets størrelse, omrids, farve, beplantning og forholdet til det omgivende landskabs konturer og landskabslementer, f.eks. kirker.
- En flad byggegrund har den fordel, at det kræver et minimum af jordarbejde, men skrånende terræn bør ikke overses.

Skrånende byggegrunde har følgende fordele:

- Et bygningsanlægs forhold til landskabets konturer forstærkes ved at lægge det så tæt op til terrænformen som muligt. Det gøres ved at grave lidt ind i et bakkedrag og derved opnå en sammenhæng mellem bygningsanlæggets og terrænets linjer.
- Ved at anbringe bygningsanlægget ind i en skråning gøres virkningen på landskabet mindre, og vil hjælpe det til at falde ind i dets omgivelser.
- Skråningen kan give læ.
- Den udgravede jord kan anvendes til at reducere den visuelle højde på bygningen ved anlæggelse af jordvolde som overgangselementer til landskabet. Måske kan voldene også få en betydning for vindbevægelser og dermed klimaet i og udenfor bygningsanlægget. Måske kan voldene med beplantninger også integreres i de samlede miljøtekniske løsninger i forbindelse med animalsk produktion.
- Det kan overvejes, om man med fordel kan benytte sig af beplantning eller jordformationer i forbindelse med udformning af bygningerne.

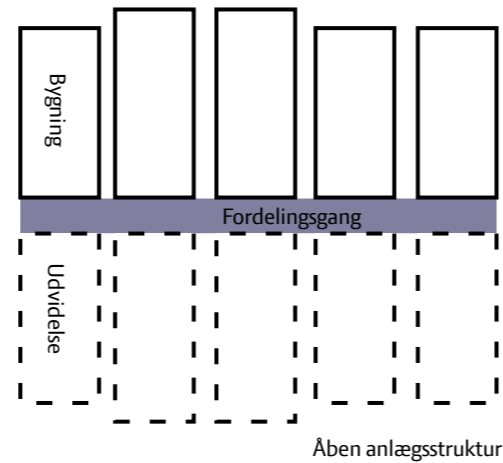
Svineproduktion

- Forskellige typer af staldanlæg til smågriseproduktion

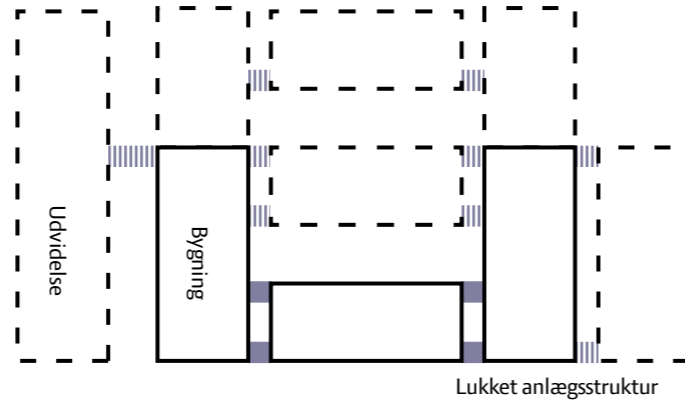
Ved lokalisering og placering af store staldanlæg er det vigtigt at få afklaret eller være opmærksom på:

Der findes to grundtyper af staldanlæg til smågriseproduktion:

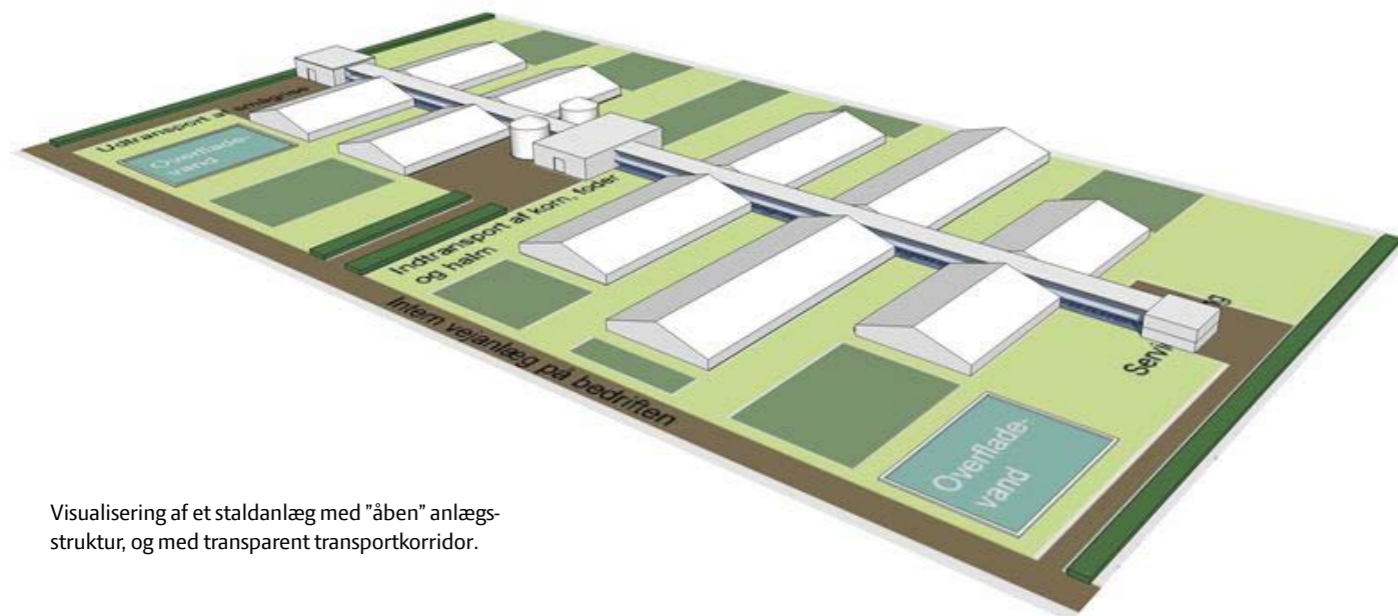
- Den ene grundtype kan man kalde en "åben" anlægsstruktur, hvor de enkelte staldbygninger fordeles parallelt og vinkelret på en gennemgående service- og fordelingsgang.
- Den anden grundtype kan man kalde en "lukket" anlægsstruktur, hvor staldbygningerne er placeret både vinkelret på og parallelt med hinanden. Det er et kompakt anlæg med små forbindelsesgange.
- Den "åbne" struktur kan have den fordel, at den er lettere at indpasse i et kuperet morænelandskab, idet bygningerne alle ligger parallelt og derfor placeres på forskellige plateauer. Fordelingsgangen kan terrasseres.
- Den "lukkede" kompakte anlægsstruktur egner sig bedre til placering i fladt landskab, da strukturen er sværere at opdele.
- Det er vigtigt med en helhedsorienteret planlægning, så alle produktionens processer og arbejdsgange er optimeret, også arbejdsmiljøet. Man kan i planlægningen også gøre sig overvejelser om, hvordan anlægget kan omdannes til andre formål.

Åben anlægsstruktur

Lukket anlægsstruktur

Visualisering af et staldanlæg med "åben" anlægsstruktur, og med transparent transportkorridor.

Et stort bygningsanlæg til svineproduktion ønskes placeret i udkanten af bymæssig bebyggelse i et storbakket morænelandskab. Situationen er alene vist som en måde at illustrere en mulig placering på orthofoto som grundlag. Alternativer er også vigtige at få belyst.

TOMMELFINGERREGLER:

Byudvikling

Lugt, støj og støv er gener, som man skal være opmærksom på, især når bedriften ligger i nærheden af byområder. Vær endvidere opmærksom på, at muligheden for udvidelse af bedriften kan blive bremset af planer om fremtidige visioner for nærliggende byudvikling.

Anlægsorden

Staldbygningerne ligger fordelt langs og vinkelret på en centreret forbindelsesgang. Staldene ligger ligeledes vinkelret på den eksterne hovedvej. Det betyder, at man kan se ind i mellem bygninger, og det kan være med til visuelt at bryde det store anlæg op i mindre enheder.

Staldbygningerne er placeret med direkte forbindelse til en central fordelingsgang, der er konstrueret af stål og glas.

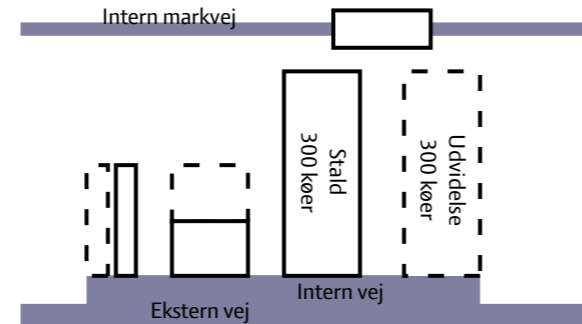
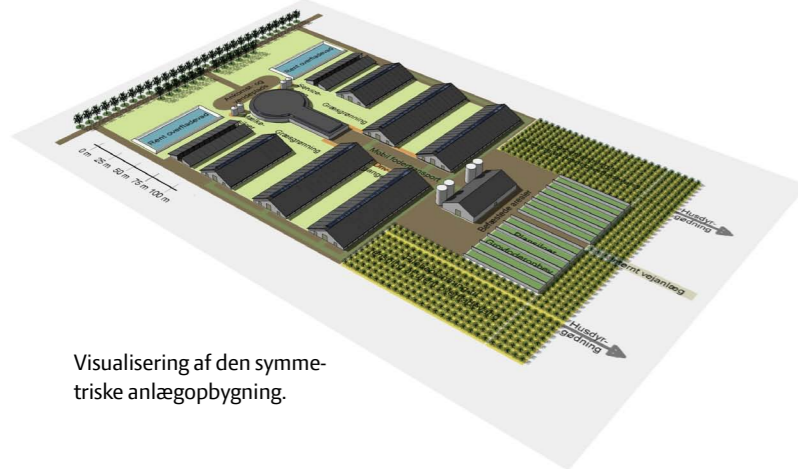

Kvægproduktion

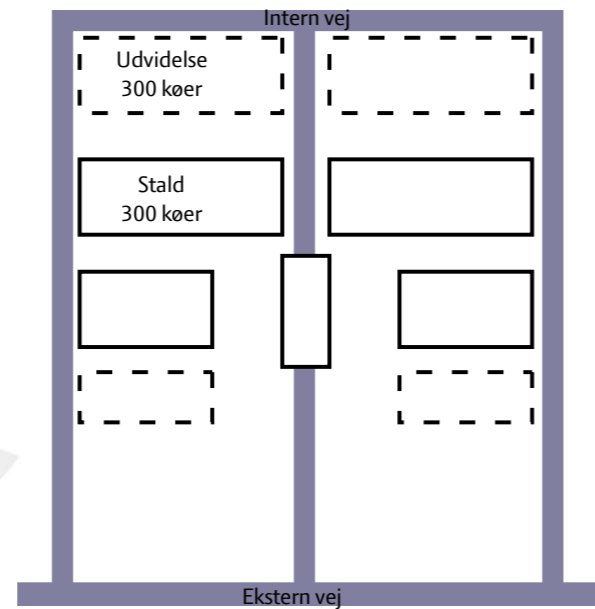
- Forskellige typer af staldanlæg til malkekøer

Ved lokalisering og placering af store staldanlæg til malkekvæg er det vigtigt at få afklaret eller være opmærksom på:

- Overblik over alle produktionens processer, arbejdsgange og -miljø, så ønsker og krav til produktionen på kort og langt sigt er tilgodeset.
- Klar anlægsorden, hvor udvidelser er en integreret del af planlægning og disponering.
- Velfungerende intern og ekstern infrastruktur. Den interne trafik kan med fordel opdeles i en "ren" og "uren" trafik, så disse veje ikke krydser hinanden.
- Når størrelsen på anlægget fastlægges er det også vigtigt, at få klarlagt om anlægget skal være fuldt udbygget fra start, eller der er tale om en etapevis udbygning. F.eks. et anlæg hvor en senere produktionsudvidelse har nogle faciliteter fælles med den første del, så som fælles malkecenter, fodercentral mv.

Hovedideen i anlægsopbygningen tager udgangspunkt i et befæstet areal, hvorfra alle staldbygninger går vinkelret ud fra og med direkte forbindelse til.

Hovedideen er en symmetrisk anlægsopbygning med et befæstet areal i midten, som alle staldene går vinkelret ud fra og med direkte forbindelse til.

Et stort bygningsanlæg til malkekøer ønskes placeret i udkanten af bymæssig bebyggelse i et storbakket morænelandskab. Situationen er alene vist som en måde at illustrere en mulig placering på orthofoto som grundlag. Alternativer er også vigtige at få belyst.

TOMMELFINGERREGLER:

Byudvikling

Det er vigtigt at få afklaret med kommunen hvilke intentioner og planer for f.eks. byudvikling, der findes for området. På den måde vil der være gode muligheder for, at driften kan udvides i fremtiden.

Infrastruktur

Der skal sikres gode trafikale forhold til og fra anlægget. Det er derfor også en god idé at overveje alternative adgangsveje til anlægget.

Vandløb og skov

Det er en god idé at få klarlagt de planmæssige restriktioner (beskyttelseslinjer) for eksempelvis vandløb og skov i området.

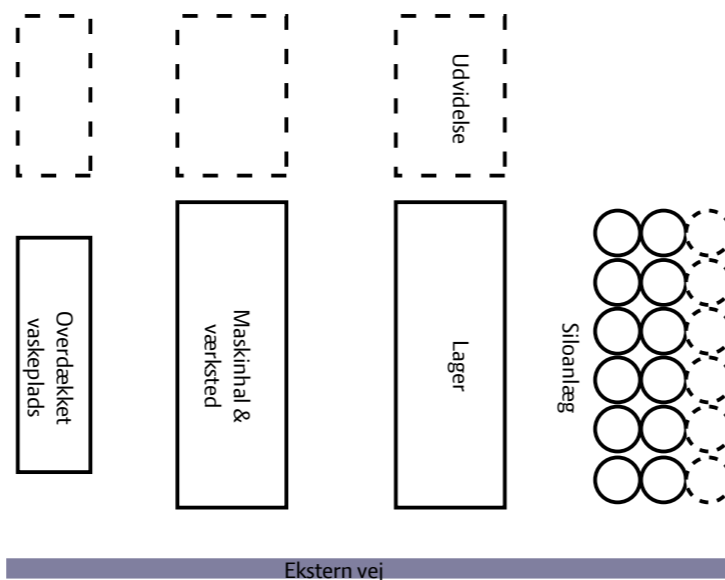
Visualisering af et stort staldanlæg med fælles malkecenter placeret i et fladt landskab. Bygningerne ligger parallelt med indsigtskiler til skoven. Den parallelle struktur egner sig også godt til et kuperet terræn, hvor de enkelte bygninger kan ligge på plateauer, som enten kan "trappe" op eller ned alt efter terrænet.

Planteproduktion

- Forskellige typer af kornlagre

Ved lokalisering og placering af store anlæg til kornlagre er det vigtigt at få afklaret eller være opmærksom på:

- Velfungerende intern og ekstern infrastruktur
- Klar anlægsorden – samlet siloanlæg
- At udvidelser er tænkt ind i planlægningen fra starten
- Undgå så vidt muligt støj-, støv- og lugtgener, dette øger mulighederne for at lokalisere og placere kornlagre og andre bygninger til planteproduktion
- Bygningsmassen er ikke forbundet ved gennemgående lukkede system/gange, derfor kan bygningerne sagtens ligge forskudt i terrænet, så de tilpasses landskabets former. Man skal blot tage højde for stigninger på de interne adgangsveje, så tung trafik, som lastbiler, kan køre uhindret indenfor området.

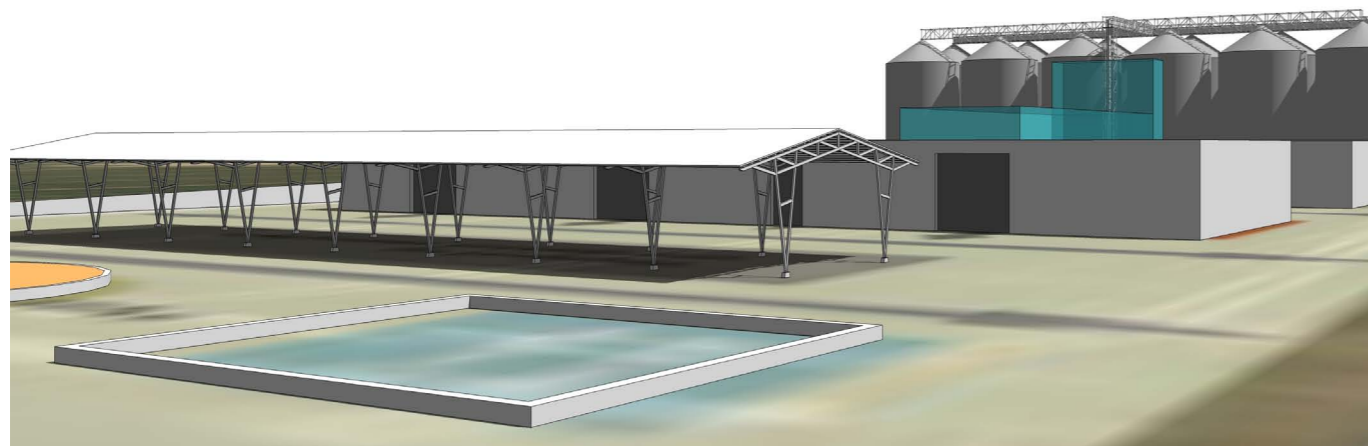

Kornopbevaringsanlæg anlagt for at opnå et rationelt flow i de overordnede transportlinjer.

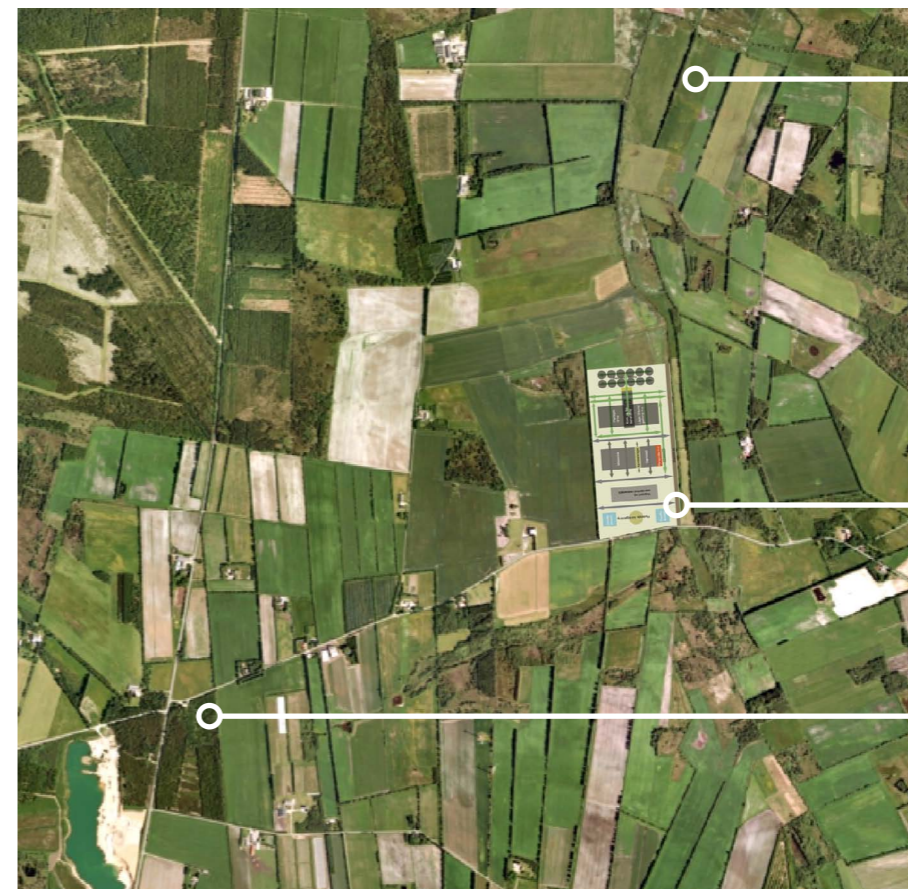
Vandopsamling, vognport, maskinhal, værksted, plansilo og silobatteri er placeret parallelt i forhold til hinanden med interne veje i mellem.

Opbygningen kræver, at adgangen fra den eksterne hovedvej ikke er for trafikeret, så transporten kan komme til og fra anlægget uden at genere den øvrige trafik for meget.

Anlægget set indefra. Herfra ses den parallelle struktur med interne adgangsveje mellem bygningerne.

Et bygningsanlæg til planteproduktion placeret på en hedeslette. Situationen er alene vist som en måde at illustrere en mulig placering på orthofoto som grundlag. Alternativer er også vigtige at få belyst.

TOMMELFINGERREGLER:

Læhegn og regulære markfelter

Den karakteristiske læhegnstruktur er udpræget på hedesletten, samt de regulære markfelter, som produkt af den sene planlægning og det flade landskab, giver gode muligheder for lokalisering og placering af store landbrugsbyggerier. Landskabet er ikke så følsomt overfor nyt byggeri som eksempelvis det storbakkede morænelandskab, og kan derfor lettere indpasses. Morænelandskabet kræver lidt mere omhu ved lokalisering og placering af store bygningsanlæg.

Anlægsorden

Den rationelle opbygning passer fint ind i de regulære markfelter. Det betyder, at arealer til udvidelser let kan lægges ind i strukturen og således være med i planlægningen fra start.

Udviklingsmuligheder

Det er vigtigt at undersøge de infrastrukturelle forhold og planforhold for at fremtidssikre produktionen.

Kornsiloerne er placeret samlet, så de fremstår som en kompakt volumen, der afslutter anlægget. Anlægget på visualiseringen er placeret i et småbakkede morænelandskab.

Anlæg VEJLSKOVGÅRD

Følgende er en kort beskrivelse af vinderprojektet, og hvilke faktorer man har lagt vægt på i arbejdet med helhedsplanlægningen af udvidelsen for Vejlskovgård.

Det planlagte staldanlæg ved Vejlskovgård har en størrelse og fremtræden, som naturligt vil påkalde sig megen opmærksomhed. Det man vil med landskabsplanen, er at forankre det nye byggeri i sine omgivelser ved to enkle greb.

- 1: Den landskabelige skala bringes i spil i en kombination af terrænbevægelser, der harmonisk indrammer byggeriet og enkle naturprægede beplantningsprincipper, der er i balance med bygningens volumener og omgivelserne.
- 2: Detailelementer - belægninger, stendige og bygningsnære beplantninger holdes i enkle rolige greb, der relaterer til bygningernes strukturer og rytmer, hvorigennem nyt og gammelt knyttes sammen.

Den eksisterende hovedgård og bolig er produktionens hjerte og landmandsfamiens identitet. Der er lagt vægt på at friholde og forstærke bakkens smukke bevægelse nord om gården og henover Horsensvej, og at landskabet med græssende kalve trækkes helt hen til alléen og ankomsten til gården.

Den nye gårdsplads samler produktionen på begge sider af vejen, samt fungerer som en ny ankomstplads for besøgende, transport i forbindelse med produktionen, samt forbipasserende naboer.

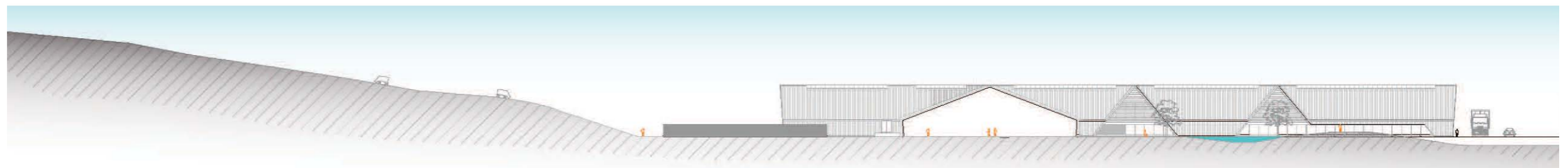

Natvisualisering af mælkestalden set fra marken.

Vinderprojektets situationsplan viser det nye anlæg i sammenhæng med den gamle del af Vejlskovgård og den nærliggende hovedvej. Desuden kan man se, hvor det er muligt at udbygge i fremtiden.

Illustrationer udarbejdet af konsortiet:
 Entreprenør: Einar Kornerup Jylland A/S
 Bygningsarkitekter: Link Signatur A/S Danmark
 Landskabsarkitekter: Schul Landskabsarkitekter

Snit og opstalt af det byggede anlæg set i forhold til terrænet. På snittet fremgår det tydeligt, at det er et kuperet landskab, som man skulle forholde sig til i forbindelse med udvidelsen af gården.

Center for hesteopdræt. Ultzama, Spanien. Arkitekt: Francisco Mangado. Eksempel på hvorledes man kan anlægge et omfangsrigt anlæg med vidt forskellige funktioner og samtidig opnå et visuelt roligt og samlet anlæg. Det samlende element er brugen af samme tag- og facadebeklædning i hele anlægget.

© P. Pegenaute

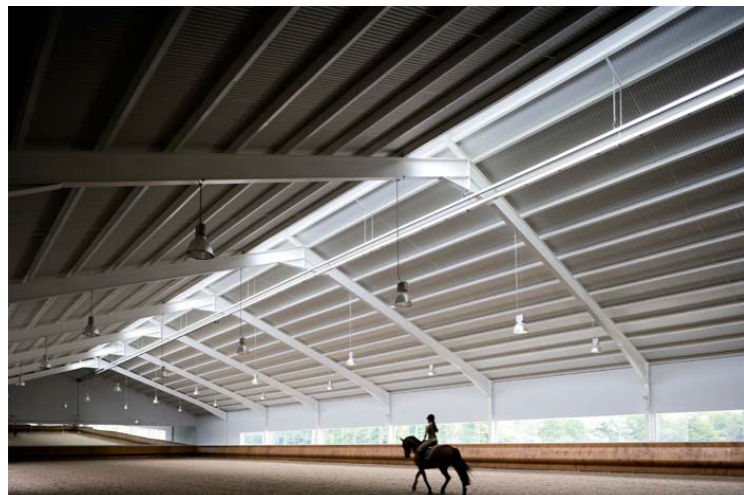
BYGGERI

Følgende afsnit skal give inspiration til, hvilken udformning, hvilke farver og hvilke materialer man kan bruge, når man skal bygge nyt. Afsnittet skal være med til at give et overblik over de forskellige elementer, der er i spil i forbindelse med opførelsen af nye produktionsbygninger.

Der tages udgangspunkt i det omkringliggende landskab og de muligheder og begrænsninger det rummer. På den måde opnås det, at arkitektur, udformning og valg af materialer passer ind i og til eksisterende bygninger og landskabet.

Bygningselementer som facade, tagflade og konstruktion gennemgås kort, samt hvilke tiltag man skal tilstræbe og undgå. Det er vigtigt, når man planlægger for nye produktionsbygninger at tænke byggeriet og dets funktioner indefra og ud, men også udefra og ind, så man får overblik over, hvordan de indendørsfunktioner påvirker den ydre klimaskærm og omvendt.

Endelig er det en god idé at søge professionel rådgivning og hjælp i forbindelse med planlægningen af nye produktionsbygninger både i forhold til den overordnede planlægning, men også i forhold til at få styr på alle detaljerne i byggeriet. Man kan henvende sig til det lokale rådgivningscenter, som evt. vil være behjælpelig med at henvise til lokale bygnings- og landskabsarkitekter.

38 Anlæggets udtryk er let og luftigt.
© P. Pegenaute

Tagrenden er integreret i tagfladen.
© P. Pegenaute

Detaljer og udnyttelse af materialernes egenskaber får bygningerne til at fremstå eksklusive og helstøbt.
© P. Pegenaute

Stålplader har vundet større og større indpas som tag og facadebeklædning på de danske landbrugsbygninger. På billedet er et kornbehandlingsanlæg set i sin landskabskontekst.

Til denne udvidelse af et korn tørringsanlæg er stålpladernes profilering brugt som detaljering i bygningens facade. En diskret og rolig måde at skabe variation i facaden uden, at den fremstår urolige.

Anlæggets højeste bygning der er holdt helt i mørkegråt, er en tilføjelse til en eksisterende bygning, der ligeledes er beklædt med stålplader. Tilføjelsen med den markante, stejle tagflade har givet anlægget et stærkt udtryk.

FACADE OG TAGFLADE

Landbrugsbygninger er på grund af deres størrelse meget synlige i det åbne land. Det er karakteristisk for bygninger beliggende i landskabet, at de ofte betragtes på afstand, hvor facade og tagflade er særligt fremtrædende. De store linjer som byggeriets størrelse, materialer og farver spiller derfor en stor rolle i oplevelsen af et anlæg.

Materialer og farver

Der findes i dag en mangfoldighed af materialer med forskellig struktur, farver og profiler. Det kan være alt fra stålplader over fibercementplader til nyere materialer som sandwichelementer og kompositmaterialer såsom fiberbeton og glasfiber. Af mere traditionelle materialer kan nævnes beton, træ, tegl eller cementplader.

Pladeprodukterne er spændende og anvendelige produkter i sig selv, og de har gode egenskaber, som eksempelvis nem og hurtig montage, samt lang levetid. De profilerede plader kan give store tagflader og lange facader et skarpt og enkelt helhedsindtryk.

Lyse tagflader og facader i lyse materialer fanger øjet, og får dem til at syne af meget i landskabet. Mørke facader og tagflader kan til gengæld nedtone byggeriets størrelse. Den mørke ende af gråskalaen harmonerer flot med naturens jordfarver, og får bygninger til at spille godt sammen med landskabet. Blanke tagflader, både lyse og mørke, reflekterer lys, og de kan på solskinsdage blænde og være meget dominerende.

Materialerne og farver bør som udgangspunkt afvejes i forhold til holdbarhed, de konstruktive principper, samt de formgivningsmæssige forudsætninger, som det omgivende landskab og evt. bygninger stiller. Det handler om at have særligt fokus på detaljer og samlinger, så byggeriet får et færdigt og gennemtænkt udtryk.

Opdeling af facade og tagplade

Porte, åbninger i facaden, ovenlys mv. er med til at inddelle bygningerne og give dem detaljer. Denne opdeling kan få bygningerne til at syne mindre, ligesom god detaljering

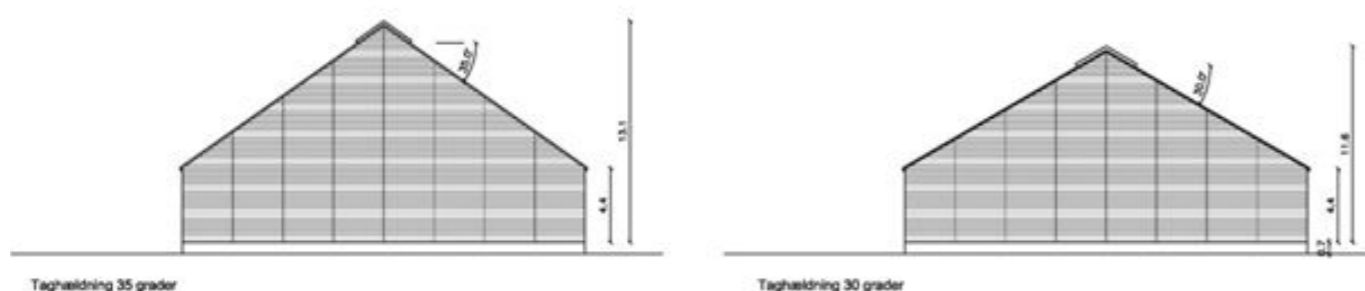
medvirker til at give et indtryk af helhed.

Taghældning

Tagets størrelse afhænger selvsagt af bygningens udstrækning, men også af tagfladens hældning - jo større hældning desto højere og mere synlig tagflade, men som oftest giver bygningen karakter. Der kan være flere grunde til at vælge en lav taghældning. Optimalt bør udformningen af en bygning være et samspil mellem dens funktion, materialer, eksisterende bygninger og de landskabelige forhold. Man skal huske at stoppe op og overveje, om der tages beslutninger pr. refleks og vane, eller om der kunne være bedre løsninger - både funktionelt og arkitektonisk.

Denne økologiske malkekvægsstald har facadebeklædning i ubehandlet cedertræ, bærende konstruktioner af mørkt malet stål og tag af hvidt armeret PVC-folie. Bygningen virker let og elegant, dens udtryk er minimalistisk og nutidig, men samtidig imødekommende pga. af valget af træ i facaden, der er monterede på klink og det translucente tag, der bevirker, at stalden er lys i dagtimerne.

Illustrationen viser gavlen på et maskinhus, hvor der skulle tages beslutning om en taghældning på 30 eller 35 grader. Den stejlere taghældning får bygningen til at se smallere ud og giver den mere karakter.

Bygningsanlæg med en facadebeklædning i træ med hvid betonsokkel og med en tagflade i fibercement. Materialernes farver stemmer fint overens med landskabets.

Hillerød Rådhus. Her samles tag og facade i et, fordi skiferbeklædning af fiberce-ment er den samme på både tagflade og facade. Materialet er forholdsvis vedlige-holdelsesfrit og modstandsdygtigt overfor råd og svamp.

Fiberline Composites domicil i Middelfart. Facaden på Fiberlines 300 meter lange fabrik kombinerer fordelene ved glas og komposit, og det resulterer i store spænd af glas med næsten usynlige samlinger.

Anlægget opføres i afdæmpede grå nuancer. Disse er med til visuelt at gøre byggeriet mindre, og er diskrete i forhold til landskabets farver. Alle bygningers ydervægge inkl. gavltrekanter - består af koksgrå glatte betonelementer. Tagbeklædningen består af koksgrå bølgeeternitplader.

Valget af malkesystem har i høj grad formgivet denne bygning. En malkekarrusel med 60 pladser har tegnet cirklen, og herfra er de øvrige funktioner blevet adderet. Det er et faserende staldbyggeri, hvor der er tænkt utraditionelt i forhold til indretning og udformning. Staldbygningens geometri med en diameter på 62 m og en total højde på 22,5 m gør, at stalden er væsentlig højere end en traditionel rektangulær stald med sadeltag på 30-35 graders hældning. Ståltaget reflekterer lyset, og stalden fremstår derfor som et markant element i landskabet. Disse parametre synliggør, hvor vigtigt det er at inddrage de landskabelige hensyn tidligt i planlægningsprocessen.

42 DS Stålkonstruktion projekterede og leverede betonelementer, stålspær og trapezplader. Taget er profilerede stålblader med en kondensisolering bestående af en mineraluld og en plast membran.

GODE ARBEJDS- OG DYREVELFÆRDSMÆSSIGE FORHOLD

Når man bygger nyt, er det vigtigt at være bevidst om, at man har muligheden for gennem arkitektur, konstruktion, indretning og materialevalg at skabe nogle produktionsbygninger, der både signalerer kvalitet, åbenhed og ikke mindst dyrevelfærd. Ved at være bevidst om disse valg kan man skabe de optimale rammer både for besætning og personale.

Landbrugsbygningerne i dag er sædvanligvist konstrueret af industrialiserede komponenter såsom frit bærende ramme-konstruktioner, ydervægselementer, præfabrikerede ovenlysindtag, ventilationshætter mv.

Det kan virke lige til at vælge de velkendte, traditionelle byggesystemer, som både er afprøvede og ofte billige. Her kan det være en god idé at udfordre de traditionelle byggesystemer med hjælp fra professionelle, så man kan opnå en helhedsorienteret og mere fremtidsikret løsning i kraft af ny teknisk og planlægningsmæssig viden. På den måde sikrer man, at der i planlægningen af byggeriet er taget højde for fremtidige krav og behov.

Enkel og klar arkitektur som gør at bygningen fremstår harmonisk og præcis i forhold til landskabet.

Gode lyse og åbne forhold for dyrene. Interiørbillede af stalden.

Ind- og udsyn til og fra staldene via transparent forbindelsesgang i glas.

Byggeri VEJLSKOVGÅRD

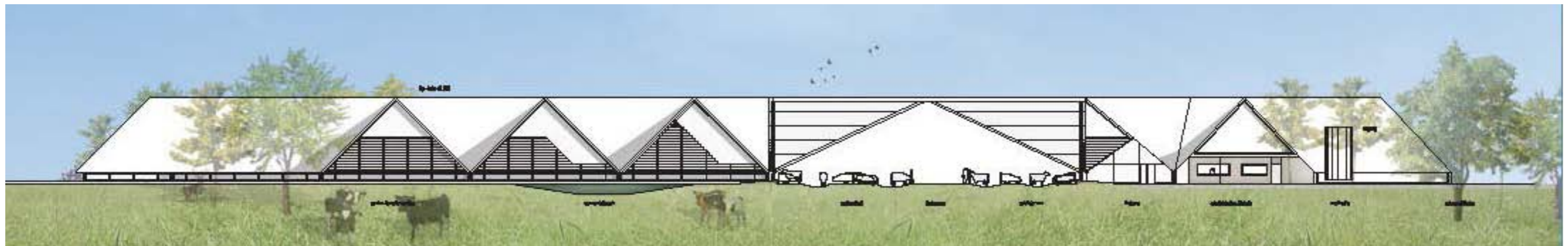
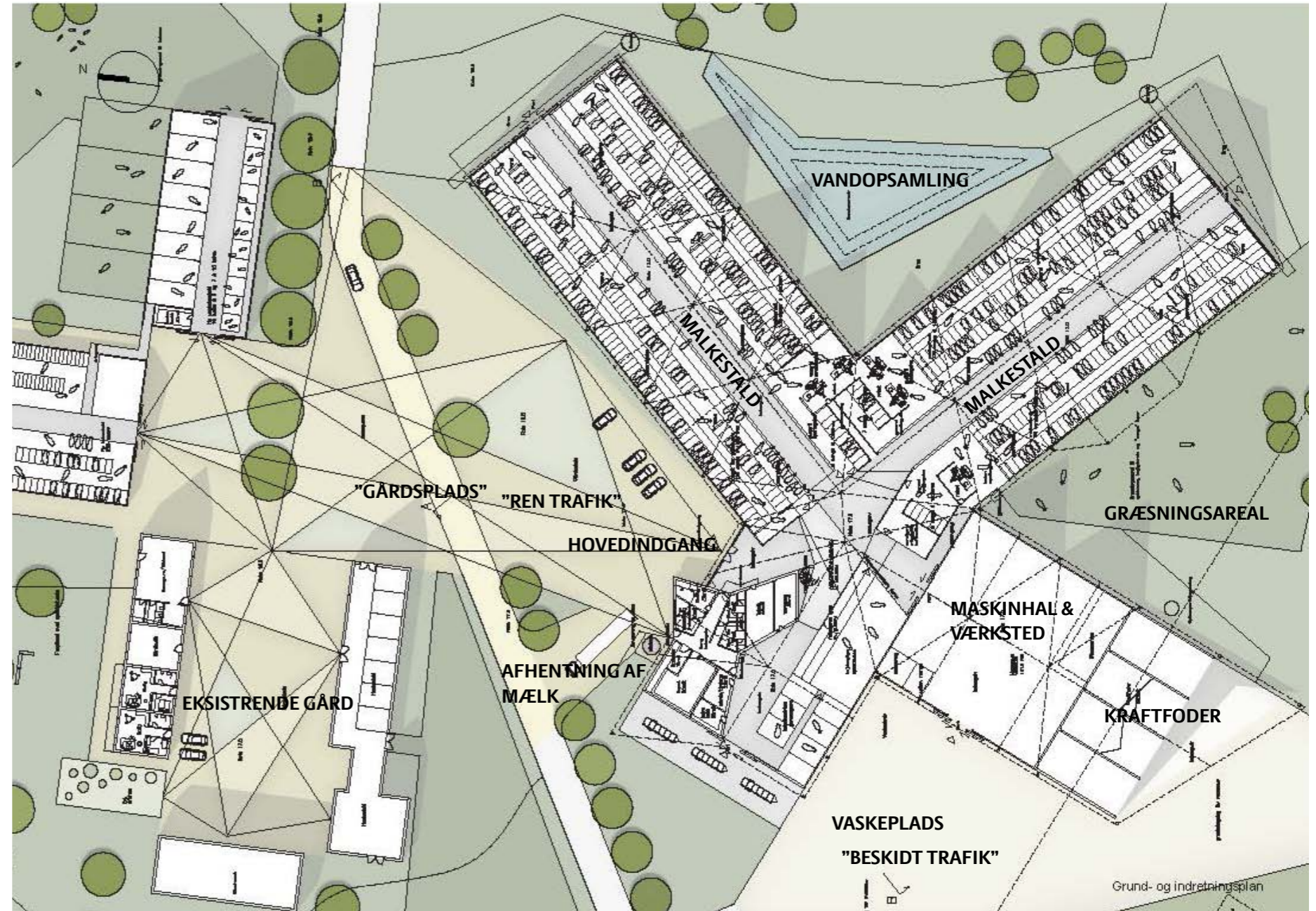

I det nedenstående afsnit gennemgås kort baggrunden for indretning og arkitektur ved Vejlskovgårds nye malkeproduktionsanlæg.

Det nye bygningsanlæg for Vejlskovgårds mælkeproduktion bliver organiseret i en stjerneformet plan bestående af 4 længer, som mødes i fælles dynamisk centrum. Stjerneplanens form er fleksibel, åben og uafsluttet og lader det omkringliggende landskab glide ind i mellem bygningens længer – over alt er der både kig ind og ud – uanset hvor man befinder sig i anlægget.

I stjernens centrum er der optimal mulighed for at overvåge alle anlæggets forskellige afsnit, og heraf styres den maskinelle malkeproces – her er det fulde overblik. Stjerneformens 4 længer i forhold til et fælles centrum minimerer afstandene, og optimerer arbejdsgangene, og denne grundform er ligeledes med til at afstemme byggeriets skala i forhold til omgivelserne.

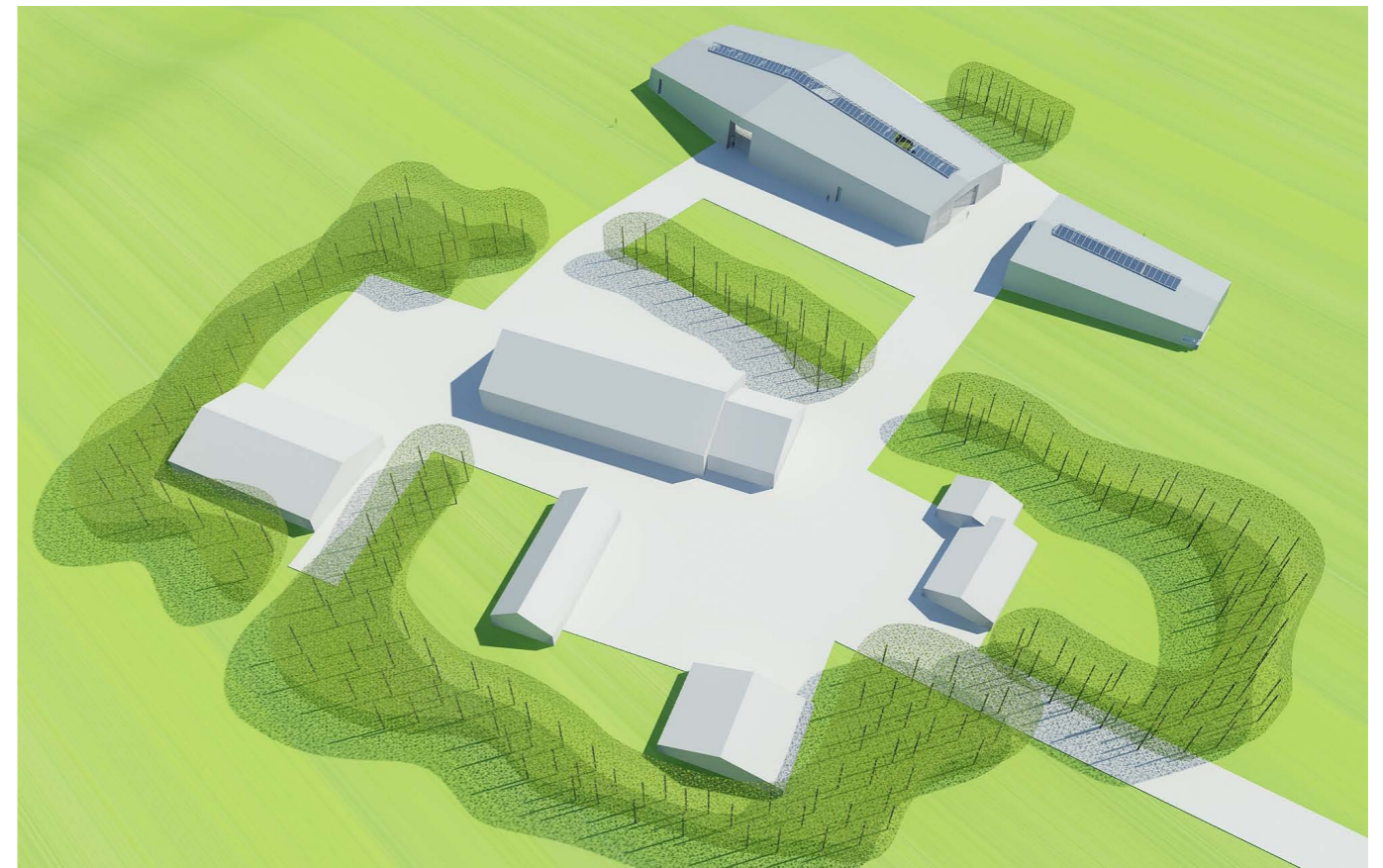
Ud over disse funktionelle tiltag er planløsningen et udtryk for de mange muligheder for variation og rumlige kvaliteter, den valgte modulære opbygning giver. Ved en fremtidig udvidelse vil man let kunne omdisponere området med maskinhallen og kraftfoderet, og inddrage det i endnu et malkeafsnit.

Opstalt / snit
 Illustrationer udarbejdet af konsortiet:
 Entreprenør: Einar Kornerup Jylland A/S
 Bygningsarkitekter: Link Signatur A/S Danmark
 Landskabsarkitekter: Schul Landskabsarkitekter

”Flere og flere gårdejendomme minder om, og kommer til at minde om, små byplaner med bygninger af forskellig art og til forskelligt formål - veje, torve, pladser og parker.”

Visualisering af det samlede anlæg, henholdsvis den eksisterende gård og det nye kornlager. Sammenspil med landskabet er i fokus.

HELHEDSPLANER

Fysisk helhedsplan – bygnings- og landskabsplan

Når man har været gennem de enkelte elementer kan resultaterne samles i en fysisk helhedsplan. Planen skal beskrive sammenhænge mellem anlæg, byggeri, landskab og beplantning. En helhedsplan kan i princippet inddrage samtlige arealer i bedriften, og sammenhænge til tilstødende arealer udenfor bedriften, men vil oftest omhandle de bygningsnære arealer.

Helhedsplanen kan være et godt koordinerings- og prioriteringsredskab, og skal indgå som overordnet plan for disponering af bedriften. Planen kan dog også være anvendelig i forbindelse med en konkret ansøgning. Her kan helhedsplanen danne grundlag for dialog i forbindelse med kommunens behandling og godkendelse af bedriftens fremtidige vilkår. Det kan også være med til at forenkle sagsbehandlingen, og giver det, at der på forhånd er taget stilling til og indarbejdet landskabelige hensyn.

Planen med gode illustrationer kan også være et godt grundlag for dialog med naboerne om virksomhedslandbrugets nu- og fremtidsplaner.

Elementer i en fysisk helhedsplan kan være:

- Eksisterende forhold
- Gårdejendommens nuværende og fremtidige fysiske udviklingsmuligheder

- Gårdens anlæg og bygninger – nu og i fremtiden
- Placering i landskabet
- Byggefeltet/terrænet
- Udenomsarealer, logistik og infrastruktur
- Arkitektur, materialer og farver
- Beplantning

En fysisk planlægningsstrategi med fokus på anlæg og bygninger, vil på lige fod med de økonomiske, miljø- og bedriftsmæssige strategier være med til at sikre bedriften de bedst gennemtænkte udviklingsperspektiver.

En fysisk helhedsplan bør tage udgangspunkt i en overordnet og forudgående planlægning, der tager højde for udviklingsperspektiver, produktionsvilkår m.v. Det kan eksempelvis være:

- Overordnet lokalisering ift. udviklingsperspektiver
- Samspil med myndigheder og naboer
- Historie og kulturarv
- Infrastruktur
- Natur
- Byudvikling
- Erhvervsudvikling

Se mere: Guide - de store landbrugsbyggerier, www.landbrugsinfo.dk

Helhedsplan VEJLSKOVGÅRD

I projektets forslag til fremtidens landbrugsbyggeri angives en måde, hvorpå Vejlskovgård kan udvide sin produktion, så de nye bygninger tilpasses den eksisterende gård på funktionel og præsentabel vis.

De udvidelser Vejlskovgård står overfor, fordrer en samlet bygningsmasse, som medfører at gårdens areal og skala forøges betydeligt. Dette forslag sigter i bygningsstrukturen og helhedsgrebet på at bringe byggeriets skala ned i en størrelse, som vil få det nye anlæg til at indgå i en harmonisk sammenhæng med de eksisterende bygninger og omgivelser.

I dette projekt lægges der derfor vægt på:

- At ejendommen præsenterer sig godt, og er tilpasset stedets landskabelige kvaliteter.
- At projektets helhedsgreb inddrager alle gårdens funktioner.
- At ejendommen og produktionen signalerer åbenhed overfor omverdenen.
- At effektivisere arbejdsgange, så mængden af arbejdstimer nedbringes og arbejdstiden bliver mere fleksibel.
- At byggeriet er af god kvalitet.
- At byggeriet er fleksibelt overfor bl.a. optimeringer og senere udvidelser.
- At placeringen tilgodeser fremtidige udvidelsesmuligheder.
- At mindske forbrug af grundvand og udledning af spildevand.
- At mindske energiforbrug og udnytte muligheder for produktion af vedvarende energi.
- At produktionsformen ikke låses fast - således at fx. overgang til økologisk produktion vil være muligt uden store ændringer.
- At faciliteter til ejer og medarbejdere er attraktive og udtryk for en moderne arbejdsplads.

Illustrationer udarbejdet af konsortiet:
Entreprenør: Einar Kornerup Jylland A/S
Bygningsarkitekter: Link Signatur A/S Danmark
Landskabsarkitekter: Schul Landskabsarkitekter

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Agro Food Park 15 T +45 8740 5000
Skejby F +45 8740 5010
DK 8200 Aarhus N vfl.dk

"Den enkelte landmand skal selv gribe mulighederne for at få indflydelse på planlægningen i det åbne land."

